

UDK: 347.736
pregledni članak
primljen 30. 11. 2009.

Marija VIDIĆ, dipl. iur.
mlađa asistentica Pravnog fakulteta u Mostaru

Nikolina MALETA, dipl. iur.
mlađa asistentica Pravnog fakulteta u Mostaru

PREUSTROJ STEČAJNOG DUŽNIKA

U radu je elaboriran preustroj stečajnog dužnika, novi institut uveden u naše zakonodavstvo u skladu s modernim tendencijama, kojim su izvršene najznačajnije izmjene u ovoj oblasti.

Institut preustroja stečajnog dužnika obuhvaća mjere za sprječavanje stečaja, ozdravljenje gospodarskog društva kada je to ekonomski opravdano. Ovaj institut zasluhuje posebnu pozornost u svjetlu tranzicijskih procesa, kada su potrebna fleksibilna rješenja koja će potaknuti pozitivne tijekove u gospodarstvu.

Ključne riječi: stečaj, stečajni postupak, preustroj/reorganizacija stečajnog dužnika, stečajni dužnik.

1. UVODNE NAPOMENE

Suvremena dinamika poslovanja uvjetuje i dinamičnu zakonodavnu djelatnost, kako bi se iznašli adekvatni odgovori jer su ekonomski uvjeti poslovanja znatno izmijenjeni. Tako su izmjene Zakona o gospodarskim društvima (u daljnjem tekstu: *ZGD*)¹, i težnja za povećanjem efikasnosti stečajnog postupka rezultirale donošenjem *Zakona o stečajnom postupku*², Službene novine FBiH br. 29/03, 32/04, (u daljnjem tekstu: *ZSP*) i Zakona o likvidacijskom postupku, Službene novine FBiH br. 29/03.³

1) Federacija BiH je 1999. godine donijela *Zakon o gospodarskim društvima*, Službene novine FBiH, br. 23/99, 45/00, 2/02, 6/02, 29/03, 68/05, 91/07, 84/08.

2) Stečajni zakon u federaciji Bosne i Hercegovine prvi put je donijet i objavljen u Službenim novinama FBiH br. 23/98, i bio je na snazi do 1. 7. 2003. godine kada je zamijenjen sada važećim Zakonom o stečajnom postupku. Prije toga na temelju Uredbe sa zakonskom snagom o preuzimanju i primjenjivanju Saveznih zakona koji se u BiH primjenjuju kao republički zakoni preuzet je Zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji bivše SFRJ, Službeni list SFRJ 84/89.

3) Člankom 3. toč. 2. Ustava Bosne i Hercegovine pod naslovom „Nadležnosti entiteta“ utvrđuju se neka specifična prava i obveze entiteta, pa je tako materija statusnih pozicija gospodarskih subjekata u nadležnosti entiteta, u što spadaju i stečaj i likvidacija. Političko teritorijalne jedinice, koristeći se svojim ustavnim, a Brčko Distrikt statutarim nadležnostima, donijele su zakonske propise kojima su regulirali materiju stečaja i likvidacije. Tako je u republici Srpskoj donijet Zakon o stečajnom postupku, Službeni glasnik republike Srpske, br. 67/02, i Zakon o likvidacionom postupku, Službeni glasnik republike Srpske, br. 64/02, dok je u Distriktu Brčko, za razliku od entitetskih propisa, donijet Zakon kojim se u jednom tekstu regulira materija stečaja,

Stečaj⁴ je skup pravnih pravila materijalnopravne, procesnopravne i međunarodno-privatnopravne prirode kojih je svrha uređenje odnosa dužnika kod kojega postoji stečajni razlog s njegovim nenamirenim vjerovnicima, a odvija se kao poseban izvan-parnični sudski postupak koji se provodi nad imovinom stečajnog dužnika.⁵ Stečajni postupak⁶ provodi se kako bi se iz gospodarskog i pravnog prometa uklonila ona pravna osoba koja nije u stanju da svoju gospodarsku djelatnost obavlja na način koji je gospodarski opravdan, zbog određenih razloga nije u mogućnosti uredno obavljati svoju funkciju i nema dovoljno sredstava iz kojih bi se moglo namiriti vjerovnike dragovoljno. Zbog opasnosti da neće moći ostvariti svoja potraživanja, vjerovnici se nastoje što prije naplatiti po načelu prioriteta. No, u toj „trci“ nekima pođe za rukom da naplate svoja potraživanja, a drugima ne (ni u punom iznosu ili čak ni u minimalnom). Kako bi se izbjeglo ta „utrka“ vjerovnika, provodi se postupak stečaja u kojem se načelo „prvi u vremenu jači u pravu“ zamjenjuje načelom „jednakosti i ravnopravnosti“.⁷ Vjerovnici prijavljuju svoja potraživanja i konkuriraju za skupno i razmjerno namirenje iz dužnikove imovine.

Suvremeni ekonomski odnosi sa svojom socijalnom pozadinom nameću određene promjene sustava koje se označavaju kao reformske promjene samog shvaćanja stečaja i stečajnog postupka, tako je to sve više postupak u kojem se raznovrsnim i ekonomski racionalnim metodama dužnik pokušava ozdraviti, dovesti u stanje da uredno izvršava svoje financijske obveze.⁸ Tako modernizacija stečaja dobiva sve više na značenju u

prinudnog poravnania i likvidacije, Službeni glasnik Distrikta Brčko, br. 1/02. Opširnije vidjeti: Rajčević, M., Zakonska regulativa stečaja i likvidacije u Bosni i Hercegovini, Zbornik radova, Drugo međunarodno savjetovanje, Aktualnosti građanskog i trgovačkog zakonodavstva i pravne prakse, Neum, 4., 5. i 6. lipnja 2004. godine, str. 239.-254., str. 240. (u daljnjem tekstu: *Rajčević*)

4) Riječ „stečaj“, njemački „Konkurs“ ima korijen u latinskom „concursum“ što znači strka, sukob, trčanje zajedno, odnosno iz sintagme „concursum creditorum“ – zajedničko trčanje ili strka vjerovnika, a to slikovito opisuje metež, situacije kada vjerovnici jure za dužnikom, a dužnik nastoji pobjeći.

5) „Stečaj“ u: Pravni leksikon, (gl. ur. V. Pezo), Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 2007., str. 1516. Isto tako: Marković, N., Utjecaj otvaranja stečajnog postupka na upisnike sudskog registra i zemljišnih knjiga, Ovrha i stečaj-aktualnosti zakonodavstva i sudske prakse-2008., Inženjerski biro d.d., Zagreb, travanj 2008., str. 85.-122., str. 85. (u daljnjem tekstu: *Marković*)

6) Razvoj stečajnog prava započeo je još u 16. stoljeću, u tada najrazvijenijim oblastima Europe, pa su prva pravila u formi zakona o stečaju donijele vlasti Antwerpena, 1515. godine u Nizozemskoj, kako bi spriječili da dužnici pobjegnu sa teritorija Nizozemske. U Engleskoj je 1542. godine donijet zakon koji je prvi uveo principe na kojima i danas počiva moderno stečajno zakonodavstvo, kolektivno namirenje vjerovnika i ravnomjerna raspodjela imovine dužnika razmjerno potraživanjima vjerovnika. Opširnije vidjeti: Malbašić, V., Reorganizacija kao mjera za sprečavanje stečaja, Srpski ekonomski forum, Beograd, jun 2005., str. 6. (u daljnjem tekstu: *Malbašić*). Često se kao istoznačnica za riječ „stečaj“ koristi izraz „bankrot“. „Banca rotta“ na talijanskom jeziku označava pokvarenu, trulu ili razbijenu trgovačku klupe, te čini korijen riječi „bankrot“, njem. „Bankrott“, eng. „bankruptcy“. U srednjovjekovnoj Italiji trgovcima koji nisu plaćali svoje dugove vjerovnici su uništavali „klupe“, tako su ovaj termin u svijet pronijeli Firentinci, međunarodni bankari. Iako je izraz „bankrot“ široko prihvaćen, ipak je to tudica u hrvatskom jeziku, korektnije i prihvatljivije je koristiti riječ „stečaj“. Isto tako: *Malbašić*, str. 6., Sajter, D., Ekonomski aspekti stečaja i restrukturiranja u stečaju, Doktorska disertacija, Osijek, 2008. str. 15. (u daljnjem tekstu: *Sajter*)., <http://www.docstoc.com/docs/2679796/The-Evolution-of-Bankruptcy-Law>, na dan: 11. 11. 2009.

7) Markić, V., Gospodarska društva, Sveučilište u Mostaru Pravni fakultet Mostar, 2001., str. 197. (u daljnjem tekstu: *Markić*)

8) Noveljić, T., Uloga suda u stečajnom postupku, Simpozijum u Ohridu, Prilozi o reformi stečajnog prava u zemljama južne Europe, GTZ, 2005., str. 82.. Autor koristi izraz „insolventnost“, kao i neki drugi teoretičari s prostora biše Jugoslavije, stoga smatramo potrebnim naglasiti kako stečaj ima šire značenje od insolventnosti, koja označava nesposobnost za plaćanje, te može ali i ne mora biti razlogom stečaja. Osim

uvjetima globalizacije poslovanja i finansijskih tijekova. Stečajno zakonodavstvo trebalo bi omogućiti što uspješnije namirenje vjerovnika ili drugačije zadovoljenje njihovih gospodarskih interesa, a u isto vrijeme treba osigurati opstanak dužnika kod kojega postoje osnove za daljnje poslovanje i tržišna perspektiva.⁹

Zakon o stečajnom postupku sadrži osam poglavlja: I. Temeljne odredbe, II. Opće procesne odredbe, III. Prethodni postupak, IV. Stečajni postupak, V. Preustroj, VI. Međunarodni stečaj¹⁰, VII. Kaznene odredbe i VIII. Prijelazne i završne odredbe.

ZSP-u u čl. 1. navodi koja pitanja regulira, odnosno što se zakonom uređuje, a to su uvjeti za otvaranje stečajnog postupka, stečajni postupak, pravne posljedice njegovog otvaranja i provedbe, i *preustroj stečajnog dužnika nesposobnog za plaćanje na temelju stečajnog plana*.

Tijela stečajnog postupka su: stečajni sud, stečajni sudac¹¹, privremeni stečajni

toga, riječ „insolventnijski“ odudara od duha hrvatskog jezika, nije uvriježena, dok se riječ „stečaj“ koristi u hrvatskim zakonima duže od 150 godina. Iako je teško utvrditi kada se točno riječ „stečaj“ prvi puta spominje u hrvatskom jeziku, Ministarstvo pravosuđa Kraljevine Ugarske, Hrvatske i Slavonije izdalo je 1853. godine zakon kojim donosi „privremeni red stečaja“. Preuzeto iz: *Sajter*, op.cit. (bilj. 7), u bilj. 19. str. 16. (Zemaljsko-vladni list za kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju, I razdiel, komad XIX od 30. kolovoza 1853., iz Rončević, Melita, Stečajni zakoni iz 1853. i 1897. godine u Kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji, Glasnik arhiva Slavonije i Baranje, osijek, 7-2003.). Uporaba tog izraz bi se mogla i opravdati u međunarodnom prometu, kad je riječ o međunarodnom stečaju, ali u domaćem prometu treba koristiti hrvatske riječi i izraze.

9) Brčić, G., Stečajno restrukturiranje u Hrvatskoj, Financije i porezi, broj 11/2004., str. 115. (u daljnjem tekstu: *Brčić*)

10) Međunarodnom stečaju, zbog sve naglašenije globalizacije i internacionalizacije gospodarstva, posvećuje se sve veća pozornost, te je sve veći broj međunarodnih institucija i organizacija koje se bave ovim područjem. Najvažniji međunarodni instrumenti u oblasti međunarodnog stečajnog prava mogu se navesti: u okviru Europske unije Uredba Vijeća (EC) br. 1346/2000 od 29. 5 2000. Godine o insolventnim postupcima, (Official Journal of the European Communities, 2000, br. L 160/1; 2003, br. L. 236/1), u okviru UNCITRAL-a donesen je Model-zakon o prekograničnoj insolventnosti od 15. 12. 1997. Godine *Model Law on Cross-Border Insolvency* donesen na 30.sjednici UNCITRAL-a –Povjerenstvo Ujedinjenih naroda za međunarodno trgovačko pravo, te u okviru Vijeća Europe donesena je Europska konvencija o određenim međunarodnim aspektima stečaja od 5. 6. 1990.godine - Istanbulska konvencija. Opširnije vidjeti: Garašić, J., Pretpostavke za priznanje stranih stečajnih/insolventnijskih postupaka u hrvatskom pravu, Simpozijum u Ohridu, Prilozi o reformi stečajnog prava u zemljama južne Europe, GTZ, 2005., str. 51.-72., kao i Garašić, J., UNCITRAL-ov model zakona o prekograničnoj insolventnosti, Zbornik pravnog fakulteta u Zagrebu, Posebni broj, prosinac 2006., dostupno na: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=9767, na dan: 11. 11. 2009. Kao i: Jovanović-Zattila, Odnos nacionalnog stečajnog zakonodavstva prema unifikaciji, Zbornik prispevkov, Maribor, avgust 2005.,str. 285-292., Rakić-Vodinelić, V., Knežević, A., Postupak prilagođavanja stečajnog prava Srbije pravilu EU o postupcima u slučaju insolventnosti, Zbornik prispevkov, Maribor, avgust 2005.,str.269.-283.

11) Stečajni sudac vodi i upravlja stečajnim postupkom od podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnog postupka do završetka stečajnog postupka. Stečajni sudac imenuje vještaka u stečajnom postupku, privremenog stečajnog upravitelja, članove privremenog odbora vjerovnika i stečajnog upravitelja, te obavlja pravni nadzor nad radom privremenog stečajnog upravitelja i stečajnog upravitelja. (čl. 22. ZSP-a)

upravitelj¹², stečajni upravitelj¹³, skupština vjerovnika¹⁴, privremeni odbor vjerovnika i odbor vjerovnika¹⁵.

Sukladno čl. 5. ZSP-u stečajni postupak može se provesti nad imovinom pravne osobe, kao i imovinom dužnika pojedinca. U smislu zakona, dužnik pojedinac je komplementar u komanditnom društvu i osnivač društva s neograničenom solidarnom odgovornošću.¹⁶

12) Stečajni sudac, u okviru prethodnog postupka, nakon primitka dopuštenog prijedloga za otvaranje stečajnog postupka, dužan je bez odlaganja utvrditi postoji li razlog za otvaranje stečajnog postupka i je li prijedlog utemeljen. I u tu svrhu može imenovati privremenog stečajnog upravitelja ili odgovarajućeg vještaka. (čl. 14. ZSP-a). Privremeni stečajni upravitelj dužan je osigurati imovinu stečajnog dužnika i starati se o njoj, te ispitati hoće li imovina stečajnog dužnika pokriti troškove postupka i postoji li razlog za otvaranje stečajnog postupka, te podnosi izvješće o svojim nalazima u roku od 30 dana od dana imenovanja, sudu. Obavlja procjenu može li se poslovanje stečajnog dužnika nastaviti, u cjelini ili pojedinim dijelovima, te obavlja ostale radnje predviđene zakonom (čl. 16. ZSP-a). Odredbom čl. 21. ZSP-a prava i obveze privremenog stečajnog upravitelja, otvaranjem stečajnog postupka, prelaze na stečajnog upravitelja. Privremeni stečajni upravitelj, koji otvaranjem stečajnog postupka nije imenovan za stečajnog upravitelja dužan je obaviti primopredaju dužnosti stečajnom upravitelju i predati mu svu imovinu kojom upravlja, kao i poslovnu dokumentaciju koju je dobio i sačinio.

Kako je bitno što prije postaviti kompetentnog upravitelja, bilo bi djelotvorno i učinkovito, kada bi postojala mogućnost izrade stečajnog plana još u ovom prethodnom postupku. Tako bi se povećala brzina odvijanja stečajnih postupaka. No, kako i skupština vjerovnika ima pravo birati stečajnog upravitelja, iako ga u načelu postavlja sud, to je jedan od problema koji komplicira praksu, te sam postupak traje duže.

Kako je naš zakon rađen po uzoru na njemački, ovdje ćemo navesti kako njemačka društva u krizi često pokušavaju ciljanim premještanjem sjedišta u Englesku iskoristiti pogodnost engleskog stečajnog prava. Društva i njihovi vjerovnici smatraju velikom prednošću to što se na temelju engleskog stečajnog prava mogu sami izabrati svog stečajnog upravitelja i što on omogućuje da se, osobito u kompleksnim slučajevima kada su u pitanju velike kompanije, zajedno s tim stečajnim upraviteljem unaprijed izradi sanacijski plan. U Njemačkoj, kao i kod nas, stečajnog upravitelja bira sud. Problem je što se takav upravitelj mora prvo „uhodati“ u težak, složen i nezahvalan posao, te suočiti sa izazovima koji ga prate. Opširnije vidjeti: Tomaševski, D., Premještanje mjesta stečajnog postupka, Računovodstvo, revizija i financije, br. 9/2007., str. 137. (u daljnjem tekstu: *Tomaševski*)

13) Stečajni upravitelj je tijelo stečajnog postupka koje pod nadzorom stečajnog suda i vjerovnika obavlja poslove tijela stečajnog dužnika, prikuplja i unovčuje imovinu stečajnog dužnika, te priprema i provodi namirne vjerovnika. Gorenc, V., Rječnik trgovačkog prava, Masmedia, Zagreb, 1997., str. 483.

14) Stečajni sudac saziva prvu skupštinu vjerovnika u okviru odluke o otvaranju stečajnog postupka. Druge skupštine vjerovnika moraju se sazivati ako to zatraži stečajni upravitelj, odbor vjerovnika ili najmanje pet vjerovnika koji zajedno zastupaju najmanje petinu prijavljenih iznosa tražbina. Pravo glasa u skupštini vjerovnika imaju vjerovnici koji su prijavili svoje tražbine, a koje nije osporio stečajni upravitelj ili neki od vjerovnika s pravom glasa. Vjerovnici nižih isplativih redova nemaju pravo glasa. Pravo glasa razlučnih vjerovnika je ograničeno na iznos s kojim se oni pojavljuju kao stečajni vjerovnici. Skupštinom vjerovnika upravlja stečajni sudac, a odluke se donose većinom glasova nazočnih vjerovnika, s tim da iznos tražbina vjerovnika koji su glasovali za odluku mora biti veći od polovice iznosa tražbina nazočnih vjerovnika. Na prvom sazivu koje uslijedi nakon postavljanja stečajnog upravitelja skupština može izabrati drugog stečajnog upravitelja, ali je potrebno njegovo postavljanje od stečajnog suda. (čl. 28. ZSP-a)

15) Skupština vjerovnika bira odbor vjerovnika iz kruga vjerovnika, s tim da stečajni sudac, radi zaštite interesa vjerovnika, može do izbora odbora vjerovnika, ako smatra potrebnim, odrediti privremeni odbor vjerovnika. Te članove privremenog odbora vjerovnika skupština vjerovnika može promijeniti. U odboru vjerovnika moraju biti zastupljene grupe vjerovnika: stečajni vjerovnici s najvišim tražbinama, stečajni vjerovnici s malim tražbinama, predstavnici uposlenika stečajnog dužnika i razlučni vjerovnici. Zakonom je predviđena mogućnost da članovi odbora mogu biti i određene osobe koje nisu vjerovnici ako bi svojim stručnim znanjem doprinijele radu odbora. Odbor vjerovnika sastoji se od neparnog broja članova koji nije veći od sedam. Odbor vjerovnika dužan je podržavati i nadzirati stečajnog upravitelja u njegovom poslovanju, i poduzimati sve ostale radnje sukladno čl. 29. SZ-a.

16) Stečaj se može provoditi i nad imovinom javnih pravnih osoba, izuzev nad imovinom FBiH, općina, gradova, javnih fondova koji se u cijelosti ili djelomično financiraju iz proračuna. Za otvaranje stečajnog postupka nad stečajnim dužnikom koji proizvodi predmete naoružanja i vojne opreme potrebna je prethodna suglasnost federalnog ministra obrane. (čl. 5. ZSP-a)

Stečajni razlozi su platežna nesposobnost¹⁷ stečajnog dužnika i prijeteća platežna nesposobnost.¹⁸ Stečajni dužnik je platežno nesposoban ako nije u stanju obavljati svoje dospjele i potraživane obveze plaćanja. Okolnost da je stečajni dužnik podmirio ili može podmiriti u cijelosti ili djelomično tražbine nekih vjerovnika, sama po sebi, ne znači da je platežno sposoban¹⁹. Smatra se da je stečajni dužnik platežno nesposoban ako u neprekidnom trajanju od 30 dana ne izmiruje svoje dospjele novčane obveze. Prijeteća platežna nesposobnost postoji ako stečajni dužnik prema predviđanjima u vremenu dospelosti neće biti u stanju ispuniti postojeće obveze plaćanja. Zbog ovog razloga prijedlog za otvaranje stečajnog postupka²⁰ može podnijeti samo stečajni dužnik. Na ovaj način se omogućava da se i prije nastupanja platežne nesposobnosti poduzmu mjere za vjerovnike, te na taj način isključi mogućnost da treći iskoriste težak položaj dužnika na štetu vjerovnika.

Stečajni postupak je kompleksan institut stečajnog prava koji se pokreće na prijedlog ovlaštenih osoba. Ima nekoliko faza za koje su karakteristične određene radnje koje se mogu poduzimati od strane sudionika u postupku. U skladu sa zakonom, faze stečajnog postupka su: prethodni postupak, otvaranje stečajnog postupka, prijavljivanje i ispitivanje tražbina, unovčavanje imovine stečajnog dužnika, namirenje stečajnih vjerovnika diobom stečajne mase, zaključivanje stečajnog postupka i *reorganizacija stečajnog dužnika*.

Sudionici preustroja su sve osobe koje sudjeluju u tom postupku, kao i osobe prema kojima djeluje²¹. U svakom preustroju će sudjelovati stečajni dužnik i stečajni vjerovnici, no, o okolnostima pojedinih slučajeva ovisiti će i tko će sve biti sudionik, tj. sudjelovanje u reorganizaciji ovisi o pravnim odnosima u kojima se nalazi stečajni dužnik (tko su i kakvi su vjerovnici stečajnog dužnika, kao i na koji način i s kojim ciljem se želi reorganizirati poslovanje).

2. PREUSTROJ²²

Prva procedura rehabilitacije stečajnog dužnika uvedena je 1914. godine u Austri-

17) Platežna nesposobnost je opći, osnovni i redovni razlog za pokretanje stečajnog postupka, jer se u pravilu zbog njega stečajevi otvaraju i provode.

18) Prijeteća platežna nesposobnost je novi razlog uveden po uzoru na njemačko stečajno pravo.

19) Radi se o neoborivoj pravnoj pretpostavci. Isto tako: Šepić, N., *Stečajni razlozi i prethodni postupak*, Novosti u stečajnom pravu, Organizator, Zagreb, 2001., str.51.-67., str. 53.

20) Stečajni postupak pokreće se pismenim prijedlogom. Na to su ovlašteni stečajni dužnik i svaki onaj vjerovnik koji ima pravni interes za provedbu stečajnog postupka. Vjerovnik je dužan u prijedlogu prilaganjem dokumentacije učiniti vjerojatnim svoju tražbinu i platežnu nesposobnost stečajnog dužnika (čl. 4. ZSP-a).

21) Isto tako: Čolović, V., *Sadržina plana reorganizacije stečajnog dužnika*, Zbornik prispevkov, Mari-bor, avgust 2005., str.293.-302., 293. (u daljnjem tekstu: *Čolović*)

22) Izmjenama hrvatskog zakonodavca u oblasti stečajnog prava iz 2006. godine u potpunosti je izbačen termin „preustroj“, te se koristi termin „stečajni plan“ što je doslovan prijevod njemačkog izvornika „*Insolvenzplan*“. Dok je u našem zakonu ipak zadržan termin „preustroj“ kao naslov V. poglavlja, iako možda nespretan prijevod izraza „rekonstruiranje“. Oba su izraza izvedenice iz latinskog jezika. „*re*“ opet, ponovno, i „*structura*“ organizacija, ustrojstvo, ustroj, sustav, grada, te ne stoje prigovori kako se radi o amerikanizmu. U ovom radu se oba izraza, preustroj i reorganizacija koriste kao istoznačnice. U Francuskoj se ne koristi termin reorganizacija, već *redressement* (oporavak, podizanje), kako bi se ukazalo da je cilj postupka sačuvati društvo, njegove gospodarske aktivnosti i radna mjesta. Ovdje naglasak nije na upravljanju od strane stečajnog dužnika već na nekoj vrsti vanjske uprave nad društvom. O francuskom modelu preustroja opširnije vidjeti: *Malbašić*, op. cit., (bilj. 7), str. 28.

ji, premda se u praksi provodila vrlo rijetko²³, dok je suvremena reorganizacija kakvu danas poznajemo formirana u SAD-u 1978. godine uvođenjem 11. poglavlja američkog stečajnog zakona kojim se institucionalizira ovaj institut, te ga regulira kao postupak ravnopravan postupku stečajne likvidacije koji je reguliran u poglavlju br. 7., što će biti impuls za pravno reguliranje reorganizacije u pravnim sustavima najvećeg broja zemalja.²⁴ Primjerice, u Njemačkoj je uveden 1994. godine Zakonom o insolventnosti, u Republici Hrvatskoj Zakonom o stečaju iz 1996. godine²⁵, u Republici Srbiji Zakonom o stečajnom postupku iz 2004. godine²⁶, u Republici Crnoj Gori Zakonom o insolventnosti privrednih društava iz 2002. godine²⁷. Suština reorganizacije je u tomu da se primjenom različitih mjera očuva kontinuitet poslovanja, a ipak da vjerovnici naplate potraživanja.

Tijekom 1990.-tih godina dolazi do zaokreta vodećih svjetskih gospodarstava prema većoj zaštiti dužnika, pa i u zakonima iz ove oblasti u zemljama okruženja, a s druge strane novi američki Stečajni zakon iz 2005. godine (*Bankruptcy Abuse Prevention and Consumer Protection Act*)²⁸ reducira zaštitu dužnika.²⁹

Donoseći zakone o stečaju zakonodavci³⁰ su imali razne dileme koje se vezuju za institut stečaja kao načina prestanka gospodarskog društva. Jedno o temeljnih pitanja je pokreće li se stečajni postupak zbog interesa vjerovnika ili dužnika, tko treba imati važniju ulogu u postupku- dužnik ili vjerovnici?³¹

ZSP-u u okviru Temeljnih odredbi u članku 2. navodi ciljeve stečajnog postupka³²:

23) Slična procedura je uvedena 1922. godine u Španjolskoj, 1926. godine u Južnoj Africi, te u Belgiji, Francuskoj, Nizozemskoj, Njemačkoj, i SAD-u u 1930.-tima. Vidjeti: *Sajter*, op. cit., (bilj. 7), str. 134.

24) 11. poglavlje američkog stečajnog zakona predviđa mogućnost podnošenja sudu prijedloga plana koji precizira u kojem iznosu, na koji način i u kojem vremenskom periodu će vjerovnici biti isplaćeni. Suština je da dužnik nastavlja upravljati imovinom poslije potvrde plana, osim u slučaju kada stečajni sud na svoju inicijativu ili na zahtjev vjerovnika ne odredi osobu koja će voditi poslovanje stečajnog dužnika u tijeku provedbe stečajnog plana. Isto tako: *Malbašić*, op. cit., (bilj. 7), str. 27.

25) Narodne novine, RH br. 44/96, 29/99, 129/00, 123/03 i 82/06.

26) Službeni glasnik RS, br. 84/04, 85/05.

27) Službeni list RCG br. 6/02, 2/07. O preustroju kao novom institutu u pravu republike Crne Gore više vidjeti: *Rakočević*, D., Reorganizacija privrednih društava u stečaju po zakonu o insolventnosti privrednih društava RCG, Zakonodavstvo i praksa, Zbornik radova sa regionalne konferencije o stečaju, Banja Luka 14. i 15. februar 2008., str. 155.-166. (u daljnjem tekstu: *Rakočević*)

28) Dostupno na: <http://www.uscourts.gov/bankruptcycourts/abuseprotection.pdf>

29) O izmjenama američkog Stečajnog zakona, koji služi kao uzor reformiranja stečajnih zakona u svijetu i različitim koncepcija rekonstruiranja, uloge tržišta i poglavlja 11. opširnije vidjeti: *Sajter*, op. cit., (bilj. 7), str. 135., 136.

30) Donošenjem ovih zakona pokušalo se na najbolji mogući način izvršiti višedimenzionalna transformacija stečajnog prava, koja bi trebala pozitivno utjecati na strana ulaganja i proces integracije u moderne tržišne tijekove. Opširnije vidjeti: *Medić*, D., Rasprave iz građanskog i poslovnog prava, Banja Luka, 2007., str. 267.

31) *Rajčević*, op.cit. (bilj.4), str. 240.

32) Ti ciljevi ostvaruju se unovčenjem dužnikove imovine i podjelom (diobom) prikupljenih sredstava vjerovnicima, sa što manje troškova (načelo efikasnosti), uz što veći postotak namirenja vjerovnika; odnosno ostvarenje drugog/alternativnog cilja – reorganizacija stečajnog dužnika, koja će mu omogućiti nastavak djelatnosti. No, u gospodarskoj praksi, česti su slučajevi u kojima stečajni dužnici ne raspolažu nikakvom ili gotovo nikakvom imovinom, pa u tim slučajevima nije moguće udovoljiti niti jednom zakonom predviđenom cilju stečajnog postupka, pa se pojavljuje i tzv. pravno-politički cilj (svrha, razlog) stečajnog postupka, a to je da se gospodarski nesposobni subjekti uklone iz pravnog prometa. Opširnije vidjeti: *Hrastinski Jurčec*, Lj., Slučajevi u kojima se otvoreni stečajni postupak ne provodi, Ovrha i stečaj-aktualnosti zakonodavstva i sudske prakse-2008., Inženjerski biro d.d., Zagreb, travanj 2008., str. 123.-150., str. 124.. ZSP-a u čl. 132. regulirao je zaključenje stečajnog postupka zbog nedostatka stečajne mase.

1. *Stečajni postupak se provodi radi skupnog namirenja vjerovnika stečajnog dužnika, unovčenjem njegove imovine i podjelom prikupljenih sredstava vjerovnicima.*³³
2. *U tijeku stečajnog postupka može se provesti i preustroj stečajnog dužnika po odredbama poglavlja V zakona radi uređivanja pravnog položaja stečajnog dužnika i njegova odnosa prema vjerovnicima, a osobito radi održavanja njegovog poslovanja.*^{34 35}

Iz ove odredbe jasna je intencija našeg zakonodavca, ali i vidljiv utjecaj suautora zakonskog teksta, budući su na izradi ovog zakona sudjelovali i pravni stručnjaci iz Njemačke³⁶, jer je uveden europski koncept stečajnog postupka koji je naklonjen interesima stečajnih vjerovnika.³⁷ Obzirom na suvremene tendencije moguće je spašavanje stečaj-

33) U skladu s načelom efikasnosti te hitnosti, stečajnom postupku u kojem se ne izrađuje stečajni plan, već se postupak provodi radi skupnoga namirenja vjerovnika stečajnoga dužnika unovčenjem njegove imovine i podjelom prikupljenih sredstava vjerovnicima, moguće se tri vrste dioba: *djelomična, završna i naknada dioba*.

Garašić, J., *Završna dioba u stečajnom postupku*, Zbornik Pravnog fakulteta u Rijeci, Rijeka, 2007., dostupno na: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=40012&lang=en, na dan: 11. 11. 2009. godine. Isto tako: Marić, S., *Deoba prema odredbama Zakona o stečajnom postupku Republike Srbije*, Zakonodavstvo i praksa, Zbornik radova sa regionalne konferencije o stečaju, Banja Luka 14. i 15. februar 2008., str. 71.-84., str. 71., 73.

34) Ovim se ne odstupa od osnovnog principa stečaja, odnosno od činjenice da imovina dužnika služi za namirenje tražbina vjerovnika, već se vjerovnicima daje jedna dodatna mogućnost, jer neće u svim slučajevima biti interes vjerovnika da se u potpunosti obustavi djelatnost stečajnog dužnika i da se njegova imovina rasproda. Opširnije vidjeti: Čuveljak, J., *Stečajni zakon, Komentar i sudska praksa*, 1. izdanje, Zgombić&partneri, 2009., str. 856. (u daljnjem tekstu: *Čuveljak 2009.*)

35) Naime, zakonom nije predviđena mogućnost, kao u pravu SAD-a, da se preustroj može provesti i izvan stečajnog postupka. No, dužnik i vjerovnici, kao i članovi društva bi mogli i prije otvaranja stečajnog postupka učiniti isto ono što i preustrojem u stečaju, i tada bi se radilo o izvansudskoj nagodbi. Također bi se sudionici mogli dogovoriti o svemu što je potrebno za prihvatanje stečajnog plana, i tada bi se radilo o dogovorenom iniciranju stečajnog postupka, nakon čijeg bi se otvaranja odmah tražilo da sud potvrdi unaprijed pripremljeni plan. Opširnije vidjeti: Barbić, J., *Preustroj dužnika u stečaju*, Reforma ovršnog i stečajnog prava, Zbornik radova, Organizator, Zagreb, 1999., str. 229.-264., str. 237. (u daljnjem tekstu: *Barbić-Presutroj*)

36) Izrada zakona je tekla u organizaciji njemačkog gospodarskog društva GTZ-a zajedno sa lokalnim ekspertima iz oba entiteta i predstavnicima njemačkih odvjetničkih stručnjaka za stečajno pravo. Takav sustav rada doveo je i do visokog stupnja usklađenosti većine pravnih instituta u zakonodavstvu oba entiteta. Opširnije vidjeti: Trivun, V., i dr., *Nacionalno i evropsko pravo*, Ekonomski fakultet u Sarajevu, 2007., str. 376.

37) Međutim, ipak u Njemačkoj se posljednjih desetak godina stečaj u načelu poistovjećuje s nekom vrstom preustroja, s naglaskom na brzini i ekspeditivnosti, te se razvila praksa da se plan preustroja radi unaprijed i da se podnosi vjerovnicima na odobrenje paralelno s podnošenjem zahtjeva za pokretanje stečajnog postupka. Vidjeti: *Tomaševski*, op. cit., (bilj. 13), str. 139. Možemo navesti kako njemački, pa tako i svi oni zakoni koji su rađeni po uzoru na isti, razlikuju se u odnosu na englesko pravo, u samom pristupu problematici stečaja, budući se u Engleskoj oduvijek više vjerovalo u dogovore nego u zakonske propise, jer znatan dio teoretičara smatra kako je praksu vrlo teško urediti a kamoli mijenjati propisima, te se ističe kako je nemoguće predvidjeti kakve će sve probleme donijeti poslovna praksa da bi se za njih unaprijed mogla propisati zakonom. Stoga je težište na vrlo širokim mogućnostima dogovora vjerovnika s dužnikom kako bi sami riješili nastalu situaciju. Prednost engleskog stečajnog prava je da se društvo u krizi može sanirati već na temelju običnog sporazuma sa vjerovnicima (*Company Voluntary Arrangement*). Društvo u krizi samo izrađuje sanacijski plan i prezentira ga svojim vjerovnicima, te tako taj sporazum može primjerice predvidjeti otpis određenih obveza, odgodu dospjelih plaćanja, dokapitalizaciju, pretvorbu tražbina u većinske udjele. Opširnije vidjeti: Cooper, D., *Company Voluntary Arrangement business - how can we collect debt?*, dostupno na: <http://www.articlesbase.com/credit-articles/company-voluntary-arrangement-business-how-can-we-collect-debt-1132922.html>, kao i: <http://coopermatthews.com/company-voluntary-arrangement.html> na dan 11. 11. 2009. godine.

nog dužnika jer je stečaj složena pravna ustanova koja ima pravne ali i socijalno-ekonomske posljedice. Ako zakonska regulativa favorizira preustroj govori se o naklonosti ka stečajnom dužniku, ali odredbe kojima se predviđa usvajanje plana od strane vjerovnika ipak uvode balans u ovoj oblasti.

Izmjene regulative u ovoj oblasti glede samog stečajnog postupak išle su ka tomu da se sam postupak učini što bržim i efikasnijim, s tim da se može reći kako su zapravo najznačajnije izmjene izvršene upravo glede preustroja stečajnog dužnika, jer je reorganizacija postojala samo kao prinudno poravnanje.³⁸

Okončanjem stečajnog postupka svi gube, stečajni dužnik prestaje postojati, vjerovnici gube dio ili sva potraživanja, uposleni ostaju bez posla³⁹, društvo gubi fiskalne prihode. Kako bi se to spriječilo ili ublažile posljedice stečajnog postupka uveden je institut preustroja stečajnog dužnika. Preustroj stečajnog dužnika može biti sredstvo revitalizacije gospodarskog društva. Za postizanje cilja preustroja od sudionika se očekuje da podnesu stanovite žrtve.⁴⁰ Primjerice, vjerovnici će podnijeti žrtvu tako što njihove tražbine neće biti podmirene onako kako su dospjele (ili će biti drukčije ili djelomično podmirene ili pak kasnije od vremena dospelosti), od razlučnih vjerovnika se može očekivati da ne ostvare svoja prava neposrednog namirenja, već da prihvate odgodu podmirenja osigurane tražbine, ili da se čak odreknu osiguranja ili zamijene s nekim drugim. Dok bi se od članova stečajnog dužnika, prema potrebi, moglo očekivati da dio udjela prepuste nekog drugom, ili da udio posluži kao sredstvo osiguranja za davanje kredita, da prihvate statusne promjene nakon kojih će steći udio u nekoj drugoj pravnoj osobi. Reorganizacija se može provesti samo kada poduzete mjere i učinjena odricanja svih sudionika tog postupka vode trajnom ekonomskom oporavku stečajnog dužnika.⁴¹ Dakle, preustroj stečajnog dužnika je poseban pravni institut kojim se omogućuje da stečajni dužnik „ozdravi“ kako bi mogao uredno poslovati, a sastoji se iz niza organizacijskih, personalnih i pravnih mjera s ciljem podmirenja potraživanja stečajnih vjerovnika, ali i opstanka, održavanje gospodarskog subjekta, odnosno od izuzetne važnosti je da se sredstva gospodarskih subjekata koji su u teškoćama što prije (ako je to gospodarski opravdano) stave u produktivnu funkciju. To se ne čini samo radi očuvanja pravnog subjektiviteta stečajnog dužnika i podmirenja potraživanja stečajnih vjerovnika, već se tim mjerama nastoji ostvariti njegovo ekonomsko ozdravljenje kao dugoročni cilj reorganizacije.⁴² Iskustvo je pokazalo da se teškoće, u kojima se neka gospodarska društva mogu naći, najuspješnije mogu prevladati ako se preko stečajnih tijela i mehanizama stave pod kontrolu vjerovnika, u skladu sa zakonom. Da bi se mogla donijeti pravilna

38) Isto tako: Uvođenje stečajnog plana najvažnija je novina reforme hrvatskog stečajnog prava iz 1996., koja je izrađena po uzoru n njemačko insolventijsko pravo. Garašić, J., Sadržaj stečajnog plana, *Novosti u stečajnom pravu*, Organizator Zagreb, 2001., str. 229.-257., str. 229. (u daljnjem tekstu: *Garašić, Sadržaj...*)

39) Spora procedura stečaja u nizu slučajeva je posljedica činjenice da se procesi sporo rješavaju zbog socijalnih razloga. No, najveći broj uposlenih u društvima nad kojima se pokreće stečajni postupak je samo nominalno uposlen, jer uistinu uposleni dugo ne primaju plaće i ne uplaćuju im se doprinosi. Stoga se kroz preustroj može kvalitetnije ostvariti očuvanje radnih mjesta, primjerice prodajom pojedinih funkcionalnih cjelina tih društava, jer se za neka društva zanimaju strani ulagači, ali ih nitko ne želi kupiti s velikim financijskim obvezama. Opširnije vidjeti: *Brčić*, op.cit. (bilj. 10), str. 115.

40) *Barbić-Preustroj*., op. cit. (bilj. 36), str. 233.

41) Slijepčević, D., Zaštita manjinskih poverilaca u postupku reorganizacije, *Pravni informator*, online izdanje, Stručno-informativni časopis za suvremene pravnike, (u daljnjem tekstu: *Slijepčević*) dostupno na: http://www.informator.co.yu/tekstovi/zastita_1009.htm na dan: 11. 11. 2009. godine.

42) *Ibid*

odluka glede preustroja, potrebno je osigurati suradnju specijaliziranih stručnih institucija ili ekspertnog tima radi izrade projekcije poslovanja dužnika.⁴³

Reorganizacija kao institut predviđena je i u Načelima europskog stečajnog prava koja je sačinila Međunarodna radna grupa za europsko stečajno pravo, osnovana 1999. godine, a u radu koje je sudjelovalo 15 znanstvenika iz deset zemalja Europske Unije, na čelu sa prof. Sebastijanom Kortmannom sa sveučilišta u Nijmegenu.⁴⁴

3. PRIPREMA REORGANIZIRANJA STEČAJNOG DUŽNIKA

Zakonom o stečaju uveden je institut preustroja stečajnog dužnika, sanacija i nastavljnje poslovanja pod posebnim nadzorom, zbog promijenjenog pristupa pojmu stečaja. Preustroj stečajnog dužnika ovisi o vjerovnicima jer bez njih se ne može donijeti stečajni plan, a on je temelj preustroja stečajnog dužnika. Stečajnim planom sudionici u preustroju nagodbom raščišćavaju pravne odnose između sebe i zasnivaju nove koje ocijene potrebnima za ozdravljenje stečajnog dužnika.⁴⁵ Stečajni plan je temeljni akt na kojemu počiva preustroj stečajnog dužnika. To je u biti plan na temelju kojega se raspravlja i odlučuje o dužnikovom preustroju.

Nakon otvaranja stečajnog postupka dopušteno je izraditi *stečajni plan* u kojemu se može odstupiti od zakonskih odredaba, o unovčenju i raspodjeli stečajne mase. Sukladno čl. 142. st. 2. SZ-a Stečajnim planom *osobito se može*:

- Ostaviti stečajnom dužniku svu ili dio njegove imovine, radi nastavljanja poslovanja stečajnog dužnika,
- Prenijeti dio ili svu imovinu stečajnog dužnika na jednu ili više već postojećih osoba ili osoba koje će tek biti utemeljene,
- Stečajnog dužnika pripojiti drugoj osobi ili spojiti s jednom ili više osoba,
- Prodati svu ili dio imovine stečajnog dužnika, sa ili bez razlučnih prava,
- Raspodijeliti svu ili dio imovine stečajnog dužnika između vjerovnika,
- Provesti pretvaranje tražbine u uloge,
- Odrediti način namirenja stečajnih vjerovnika,
- Namiriti ili izmijeniti razlučna prava,
- Smanjiti ili odgoditi isplatu obveza stečajnog dužnika,
- Obveze stečajnog dužnika pretvoriti u kredit,
- Preuzeti jamstvo ili dati drugo osiguranje za ispunjenje obveza stečajnog dužnika,
- Urediti odgovornost stečajnog dužnika nakon završetka stečajnog postupka,
- Izdati nove dionice i sl.

Opcije su raznolike i samo su primjerice navedene neke mogućnosti što se sve stečajnim planom može, dok će izbor mogućih mjera ovisiti od interesa zainteresiranih su-

43) Brčić, op. cit., (bilj. 10), str. 116.

44) O Načelima europskog stečajnog prava opširnije vidjeti: http://books.google.hr/books?id=tMHUQTWMOIsC&pg=PA487&lpg=PA487&dq=sebastijan+kortmann+nijmegenu&source=bl&ots=0IS1uy9eiV&sig=I6p6EjFX-wqKJewfBD1b_j-fTEM&hl=hr&ei=0CTjSsXBNob-Ab0vZiNAg&sa=X&oi=book_result&ct=res ult&resnum=3&ved=0CBEQ6AEwAg#v=onepage&q=&f=false, kao i: Baltić, M., Načela europskog stečajnog prava sa posebnim osvrtom na europsku Uredbu o stečajnim postupcima, Revija za europsko pravo, 2003., Centar za pravo EU i Udruženje za pravo Europske unije, str. 43.-65.

45) Barbić-Presutroj., op. cit. (bilj. 36), str. 239.

bjekata. To znači da se stečajni vjerovnici i ne moraju držati ovih primjera, te mogu u konkretnom stečajnom planu odabrati i neku drugu odluku o sudbini stečajnog dužnika. Naime, nabrojanje mjera u zakonu ne znači kako su ograničene mogućnosti sudionika u ovom postupku. Sudionici mogu poduzeti jednu ili više mjera, ali isto tako mogu poduzeti i neke druge mjere koje nisu navedene u zakonu. Što će se točno stečajnim planom u konkretnoj situaciji odrediti ovisi u prvom redu od cilja koji se planom želi ostvariti, pa se zato obzirom na cilj mogu razlikovati tri osnovne opcije (vrste) stečajnog plana: *likvidacijski plan, prijenosni plan ili plan tzv. prijenosne sanacije, te sanacijski plan*.⁴⁶ Potrebno je naglasiti da u praksi ne treba očekivati uvijek čiste tipove pojedinih vrsta, posebice ne ako se dužnik bavio većim brojem poslovnih djelatnosti, kada je vrlo vjerojatno da će stečajni plan imati elemente više vrsta.⁴⁷

Na temelju *likvidacijskog plana* dolazi do likvidacije stečajnog dužnika, odstupa se od zakonskih pravila o unovčenju i raspodjeli stečajne mase (ako bi došlo do značajnijeg uvećanja stečajne mase realizacijom ranije zaključenih ugovora, pa bi se zbog toga odredio kratkoročni nastavak poslovanja). Ovaj cilj stečajnog plana preuzet je iz njemačke teorije, no u praksi će se teško vjerovnici odlučiti za proceduru odlučivanja o izradi i prihvaćanju stečajnog plana, a sve s ciljem likvidacije stečajnog dužnika, jer to mogu učiniti u klasičnom stečajnom postupku. Dakle, ovdje se za razliku od redovitog stečajnog postupka odstupa od zakonskih pravila unovčenja i raspodjele stečajne mase.⁴⁸

Prijenosnim planom dolazi do rekonstruiranja vlasništva, te se osim preustroja poslovanja-sanacije provodi i izmjena vlasničke strukture. Društvo se u cijelosti ili jedan dio (pogon) prenosi na neko drugo društvo, bilo da već postoji ili se u tu svrhu osniva novo gospodarsko društvo, novi pravni subjekt, društvo preuzimatelj. Stečajni dužnik kao dotadašnji nositelj poduzeća se likvidira, a njegovo poduzeće preuzima treća osoba.⁴⁹ Ovisno, radi li se o osnivanju ili pripajanju, moguće je predvidjeti različite načine namirenja vjerovnika. Tako se mogu namiri iz kupovne cijene koja će se dobiti prodajom društva ili njegovog dijela (može se isplatiti odmah ili odloženim plaćanjem), a moguće je namiriti vjerovnike i iz budućih prihoda spojenog ili novoosnovanog društva. No, najčešće dolazi do konverzije duga tako što veliki vjerovnici dobivaju udio u stečajnom dužniku te se tako namiruju njihova potraživanja.

Sanacijskim planom nastoji se reaktivirati stečajnog dužnika kako bi se nastavilo poslovanje. Naime, ovim planom vrši se preustroj stečajnog dužnika, pa je stoga nužna analiza prethodnog poslovanja koje je dovelo do stečaja (nužno je uočiti pogreške). Pri tomu jedini ili primarni cilj ne smije biti očuvanje radnih mjesta jer će to izazvati nove gubitke i još teži položaj. Sanacija stečajnog dužnika mora predvidjeti izmirenje njegovih obveza, ali i izmijenjen model poslovanja, kako bi postao uspješan, te stvarao nove prihode. Dakle, sanacijom se predviđaju financijske, pravne mjere, reorganizacija poslovanja, imovine, dugova, s ciljem da se stečajni dužnik izvuče iz nepogodne ekonomske situacije, kako bi se osposobio za daljnje poslovanje. Ovakvim planom moglo bi se predvidjeti smanjenje vjerovničkih potraživanja, ali i odgoda plaćanja, ili bi se moglo pred-

46) Rajčević, M., Opcije stečajnog plana, Zakonodavstvo i praksa, Zbornik radova sa regionalne konferencije o stečaju, Banja Luka 14. i 15. 2. 2008., str. 167. (u daljnjem tekstu: *Rajčević 2008.*) Isto tako: *Marković*, op. cit., (bilj. 2), str. 118.

47) *Garašić*, *Sadržaj*..., op. cit. (bilj. 39), str. 233.

48) U svakom slučaju vjerovnici se namiruju iz unovčene vrijednosti predmeta stečajne mase, pod uvjetima utvrđenih planom. *Rakočević*, op. cit. (bilj. 28), str. 160.

49) *Marković*, op. cit., (bilj. 2), str. 118.

vidjeti da se ove mogućnosti kombiniraju.⁵⁰ Naime, sanacijskim planom bi se trebala ukloniti nesposobnost stečajnog dužnika za plaćanje postojećih obveza, njegova preza-duženost. Dužnik ostaje pravni nositelj društva i nastavlja poslovanje. Nakon izvršenja plana reorganizacije i izmirenja vjerovnika na način utvrđen planom, stečajni dužnik ponovno stječe pravo slobodnog raspolaganja imovinom koja bi bila predmet stečajnog postupka da nije donijet plan.⁵¹

Stečajni plan jest instrument kojim se preustroj stečajnog dužnika može urediti, ali on ne mora uvijek imati preustroj za cilj, određenje načina namirenja tražbina od-nosno cilja koji se stečajnim planom želi postići leži sasvim u rukama vjerovnika stečaj-nog dužnika.⁵² Glede pravne prirode stečajnog plana, smatra se kako u sebi sadrži ele-ment ugovora (između vjerovnika), elemente nagodbe (između vjerovnika i dužnika), elemente sudske odluke (nakon potvrde stečajnog plana od strane suda).⁵³

Preustroj stečajnog dužnika je vjerojatno najsloženiji pravni zahvat uopće, jer za-dire u sva pravna područja kojima se uređuje poslovanje stečajnog dužnika, a stupanj složenosti zahvata koji se poduzima određuje i koji će se pravni instituti pri tome pri-mijeniti, što sve ovisi o privatnoj autonomiji sudionika preustroja.⁵⁴ Tijekom postup-ka vjerovnici bi trebali donijeti odluke koje su gospodarski opravdane i racionalne. To će ovisiti od dobro pripremljene studije o opravdanosti provedbe samog preustroja i opravdanosti prihvatanja baš određene opcije, modela ili kombinacije više modela, te jasne koncepcije što se želi i može postići, zatim neophodne financijske podrške, a no-sitelji svega toga su gospodarski i pravni stručnjaci.

Stečajni plan je izraz volje svih sudionika u stečajnom postupku, i da bi on djelovao potrebno je da ga se prihvati, no prije svega mora biti sačinjen jer je to osnovni plan na temelju kojega se raspravlja i odlučuje o preustroju stečajnog dužnika.⁵⁵

Stečajni plan *može se podnijeti* zajedno s prijedlogom otvaranja stečajnog postup-ka od strane stečajnog dužnika, a nakon otvaranja stečajnog postupka stečajnom sudu imaju pravo podnijeti plan i stečajni upravitelj i stečajni dužnik, s tim da se neće uzeti u obzir plan koji se podnese sudu nakon završenog ročišta. Ako je stečajnom upravitelju na skupštini vjerovnika naložena izrada stečajnog plana, u roku od 30 dana od dana odr-žavanja skupštine vjerovnika dužan je taj plan podnijeti stečajnom sudu,⁵⁶ ako je ute-meljen odbor vjerovnika savjetodavno će surađivati sa stečajnim upraviteljem u izradi plana, kao i dužnik pojedinac.

Prema izričitoj odredbi čl. 144. ZSP-a, stečajni plan se sastoji iz dva dijela: *pripre-mnog temelja (pripremna osnova) i temelja za provedbu plana (provedbena osnova)*.

- *Pripremna osnova (pripremni temelj) stečajnog plana* sadrži mjere koje su po-duzete prije otvaranja stečajnog postupka ili se još trebaju poduzeti, s ciljem stvaranja osnove za planirano ostvarivanje prava sudionika u stečajnom planu, kao i sve ostale podatke koji su značajni za donošenje odluke vjerovnika o ste-

50) Rajčević 2008., op.cit, (bilj. 47), str. 171.

51) Rakočević, op. cit., (bilj. 28), str. 160.

52) Garašić, *Sadržaj...*, op. cit. (bilj. 39), str. 231.

53) Isto tako: ibid, str. 232.

54) Barbić-Presutroj., op. cit. (bilj. 36), str. 236.

55) Čuveljak 2009., op.cit, (bilj. 35), str. 859.

56) Sud može produljiti rok za podnošenje stečajnog plana za još 30 dana pod određenim okolnosti-ma.

čajnom planu i za njegovu sudsku potvrdu, posebice one koje se odnose na posljedice stečajnog plana.

- *Provedbena osnova (temelj za provedbu) stečajnog plana* sadrži odredbe o tome kako će se planom izmijeniti pravni položaj stečajnog dužnika i drugih sudionika.

Dakle, stečajni plan mora imati pripremnu osnovu i provedbenu osnovu. U prvoj se navode mjere koje su poduzete prije otvaranja stečajnog postupka ili se još trebaju poduzeti, kako bi se ostvarila planirana prava sudionika, te sadrži i sve ostale podatke o osnovama i posljedicama plana koji su značajni za donošenje odluke vjerovnika o planu i za njegovu sudsku potvrdu.⁵⁷ Sadržaj pripremne osnove nije detaljno određen, što je razumljivo, jer je njen cilj pružiti sve bitne informacije svim sudionicima stečajnog postupka (što se stečajnim planom želi postići, o situaciji u kojoj se nalazi točno određeni stečajni dužnik), kako bi stečajni plan prihvatili. Svakako bi trebalo navesti sve promjene statusa koje su postojale od osnivanja tog stečajnog dužnika, sve podatke o imovini i obvezama, o sadržaju stečajne mase, razlučnim pravima, obveze koje je preuzeo stečajni upravitelj, sve promjene do kojih je došlo u imovini stečajnog dužnika nakon otvaranja stečajnog postupka; podatci o tržišnim prilikama u kojima posluje na tržištu ako se predviđa nastavak poslovanja; razloge koji su doveli do stečajnog postupka, mogućnosti poslovanja na tržištu; podatci o svim poduzetim mjerama koje su poduzete od otvaranja stečajnog postupka; prikaz iznosa koji bi se dobio unovčenjem imovine prodajom; prikaz iznosa koji bi vjerovnici dobili prihvaćanjem stečajnog plana. Pripremna osnova predstavlja i neku vrstu obavijesti za sve zainteresirane sudionike o tomu što će se poduzeti u postupku reorganizacije,⁵⁸ odnosno, preciznije, dati im argumente i uvjeriti ih da glasuju za prihvaćanje predloženog plana kojim se u pogledu unovčenja i raspodjele stečajne mase, te u pogledu odgovornosti stečajnog dužnika, nakon završetka stečajnog postupka, odstupa od zakonskih odredbi, jer se svaki plan izrađuje s ciljem da ga se prihvati.⁵⁹ Provedbena osnova se izrađuje na temelju pripremne osnove, te sukladno čl. 146. st. 2. ZSP-u uključuje: opis načina, vremena i iznosa do kojega vjerovnici s osiguranim pravima i druge vrste vjerovnika trebaju biti isplaćeni ili namireni na neki drugi način; konverzije tražbine vjerovnika u kapital stečajnog dužnika; novoga zaduživanja dužnika i vrste jamstava koje će biti ponuđene svakoj od kategorija vjerovnika i novih investitora, kao i načina na koji će oni biti isplaćeni u cijelosti ili zaštićeni od šteta koje mogu biti rezultat primjene plana; stupnja do kojega se dužniku može oprostiti njegov dug; načina kompenzacije koji se nudi svim kategorijama; te razlika u smislu raspodjele u slučaju likvidacije dužnika; financijskih prognoza i vrsta mjera koje trebaju da se poduzmu da bi se povratila profitabilnost poduzeća dužnika; načina ovrhe reorganizacije, posebice u svezi s organizacijskim, upravljačkim, financijskim, tehničkim mjerama i mjerama za smanjenje broja uposlenih; izvora financiranja i financijskog plana za primjenu stečajnog plana, uključujući povećanje temeljnog kapitala i duga, kao i drugih mjera koje su poduzete sukladno ovom zakonu. Provedbena osnova sadrži odredbe kako će se planom izmijeniti pravni položaj stečajnog dužnika i drugih sudionika, s tim da zakon ne uređuje detaljnije što se sve mora riješiti u konkretnom stečajnom planu. No, u provedbenoj osnovi se prvo razvrstavaju sudionici u skupine, a nakon toga se

57) Čuveljak 2009., op.cit. (bilj. 35), str. 861.

58) Čolović, op. cit., (bilj. 22), str. 296.

59) Garašić, *Sadržaj....*, op. cit. (bilj. 39), str. 236.

navode promjene koje će nastupiti kod sudionika stečajnog plana i to u pravilu prema skupinama.⁶⁰

Svi sudionici u stečajnom planu *razvrstavaju se* u skupine na osnovu njihovih prava, te tako vjerovnici s različitim pravnim položajem čine posebne skupine. Razlikujemo:

- vjerovnike s pravom odvojenog namirenja ako stečajni plan zadire u njihova prava,
- stečajne vjerovnike koji nisu nižeg isplatnog reda,
- stečajne vjerovnike pojedinih nižih isplatnih redova, ako njihove tražbine ne prestaju sukladno čl. 150. ZSP-a koji regulira prava stečajnih vjerovnika nižih isplatnih redova.⁶¹

Vjerovnici istog pravnog položaja mogu se svrstavati u skupine prema istovrsnosti gospodarskih interesa, ali to razvrstavanje mora biti utemeljeno na valjanim razlozima te njihovi kriteriji moraju biti navedeni u stečajnom planu. Uposlenici će činiti posebnu skupinu ako sudjeluju kao stečajni vjerovnici s tražbinama koje nisu neznatne, a od vjerovnika s malim tražbinama mogu se oblikovati posebne skupine.

*Prava razlučnih vjerovnika*⁶² ne mogu se mijenjati na pravo odvojenog namirenja, bez njihove suglasnosti, niti smanjivati.⁶³ Dakle, ne smije se zadirati u pravo razlučnih vjerovnika na namirenje iz predmeta na kojima postoje prava odvojenog namirenja, ako tim planom nije izričito određeno. No, u osnovi za provedbu plana posebno će se navesti u kojem se dijelu njihova prava smanjuju, na koje vrijeme se odgađa njihovo namirenje, te koje još odredbe stečajnog plana prema njima djeluju ako je planom drugačije određeno.

U osnovi za provedbu plana za *vjerovnike koji nisu nižih isplatnih redova* navodi se u kojem dijelu njihove tražbine se smanjuju, na koje vrijeme se odgađa namirenje, na koji način će se osigurati, kao i sve odredbe stečajnog plana koje djeluju prema njima, dok će se smatrati da prihvaćanjem plana tražbine stečajnih *vjerovnika nižih isplatnih redova* prestaju (ako stečajnim planom nije drukčije određeno).

O stečajnom planu odlučuju skupine vjerovnika. Interesi tih skupina nisu isti, stoga je pri donošenju stečajnog plana riječ o približavanju tih različitih interesa i iznalaženju rješenja koje bi zadovoljilo one koji odlučuju o stečajnom planu. Jer ako se ne uspije postići prihvatljivo rješenje, stečajni postupak se nastavlja.

Stečajnim planom mora se ostvariti *načelo jednakog postupanja* prema svim sudionicima jer je to izričito propisano čl. 151. ZSP-a. Dakle, stečajnim planom moraju se osigurati ista prava svim sudionicima pojedine skupine. Dok je različito postupanje dopušteno samo uz suglasnost svih sudionika koji su time pogođeni, te je potrebno priložiti iskaze o suglasnosti tih sudionika. Ono što je kod izrade stečajnog plana bitno jeste činjenica da se prema svim sudionicima u stečajnom planu moraju osigurati ista prava, te da stečajni plan ne može predvidjeti takve pravne promjene koje bi jednog od sudionika stečajnog plana, bez njegovog pristanka stavili u lošiji položaj, od onoga u kojem

60) Čuveljak 2009., op.cit, (bilj. 35), str. 863.

61) Ako stečajnim planom nije drukčije određeno, smatrat će se da su njegovim prihvaćanjem tražbine stečajnih vjerovnika nižih isplatnih redova prestale. (čl. 150.ZSP-a)

62) Razlučni vjerovnici su vjerovnici koji imaju pravo na odvojeno namirenje iz određenih dijelova stečajne mase (*separatistae et jure crediti*). Opširnije vidjeti: Eraković, A., Vjerovnici stečajnog dužnika, Novosti u stečajnom pravu, Organizator, Zagreb, 2001., str. 105.-139., str.120.

63) Čović, Šefkija, Poslovno pravo, Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2003., str.156.

bi on bio da plana nema.⁶⁴ Svaki dogovor stečajnog upravitelja, dužnika i drugih osoba s pojedinim sudionicima kojim se za njihovo ponašanje pri glasovanju ili u svezi stečajnog postupka jamči pogodnost koja planom nije predviđena je ništavan.

Odgovornost stečajnog dužnika regulirana je čl. 152. ZSP-a, te će se stečajni dužnik (ako planom nije drugačije određeno) namirenjem stečajnih vjerovnika, u skladu s temeljem za provođenje, osloboditi svojih preostalih obveza prema tim vjerovnicima. Ovo se primjenjuje na osobnu odgovornost članova društva⁶⁵ ako je stečajni dužnik javno gospodarsko društvo, komanditno društvo⁶⁶ ili društvo s neograničenom solidarnom odgovornošću.⁶⁷

64) Čuveljak 2009., op.cit. (bilj. 35), str. 858.

65) Gospodarsko društvo je pravna osoba koja samostalno obavlja gospodarsku djelatnost radi stjecanja dobiti. Osnivanjem gospodarskog društva nastaje novi pravni subjekt koji je nositelj prava i obveza, odvojen od članova društva. Uloga člana u društvu je određena tipom gospodarskog društva, Zakonom o gospodarskim društvima i ugovorom o osnivanju, odnosno statutom društva. Zakonodavac je usvojio rješenje francuskog pravnog sustava prema kome je gospodarsko društvo uvijek pravna osoba. Tako Zakon o gospodarskim društvima u čl. 2 definira gospodarsko društvo kao pravnu osobu koja samostalno obavlja djelatnost proizvodnje i prodaje proizvoda i vršenja usluga na tržištu radi stjecanja dobiti. Dok čl. 3. ZGD-a određuje oblike u kojima mogu biti organizirana društva, kao:

1. društvo s neograničenom solidarnom odgovornošću,
2. komanditno društvo,
3. dioničko društvo i
4. društvo s ograničenom odgovornošću.

Svojstvo pravne osobe stječe se upisom u registar društava, a gubi se brisanjem iz registra. Ova materija je regulirana Zakonom o registraciji poslovnih subjekata u FBiH, Službene novine FBiH, br.27/05, 43/09.

Društvo odgovara za svoje obveze cjelokupnom svojom imovinom sukladno čl. 5. ZGD-a. Čl. 6. ZGD-a regulira pitanje odgovornosti članova društva za obveze:

Svaki član društva s neograničenom solidarnom odgovornošću i komplementar u komanditnom društvu odgovaraju za obveze društva neograničeno solidarno cjelokupnom svojom imovinom.

Dioničar u dioničkom društvu, vlasnik udjela s ograničenom odgovornošću i komanditor u komanditnom društvu snose rizik poslovanja, a samo izuzetno za obveze društva odgovaraju svojom imovinom i to kada:

1. koriste društvo za postizanje osobnog cilja koji nije suglasan ciljevima drugih članova i društva u cjelini,
2. upravljaju imovinom društva kao svojom imovinom,
3. koriste društvo za prijevartu ili oštećenje svojih vjerovnika,
4. utječu na smanjenje imovine društva u svoju korist ili koriste trećih osoba, ili utječe da društvo preuzme obveze iako je znao ili morao znati da društvo nije ili neće biti sposobno da izvrši svoje obveze.

No, gospodarska društva se mogu razvrstati u skupine prema više mjerila, pa se gore navedeni oblici gospodarskih društava mogu po svojim obilježjima klasificirati u dvije temeljne skupine: društva osoba i društva kapitala. Dioničko društvo je tipično društvo kapitala, dok je društvo s neograničenom solidarnom odgovornošću tipično društvo osoba. Kod ostalih oblika, kod nekih manje a kod nekih više, javljaju se obilježja jedne ili druge skupine, pa tako komanditno društvo ima neka obilježja karakteristična društvima kapitala. Opširnije vidjeti o oblicima gospodarskih društava: Markić, op. cit., (bilj. 8), str. 31.-37., kao i Barbić, J., Pravo društava, Knjiga prva, Opći dio, Organizator, Zagreb, 1999., str. 127.-132.

66) U čl. 96. ZGD-a komanditno društvo se definira kao društvo u kojem jedan ili više članova odgovara za obveze društva neograničeno solidarno cjelokupnom svojom imovinom (komplementari), a jedan ili više članova odgovara za obveze društva samo do iznosa njihovih uloga upisanih u registar društava (komanditori). Komanditor, obzirom na svoj položaj u društvu unosi u društvo neke dodirne točke komanditnog društva s društvima kapitala, jer može ulagati kapital u društvo, stjecati dobit, nadzirati rad društva, a ne mora se upuštati u poslovanje i zastupanje društva, te u načelu ne odgovara vjerovnicima za obveze društva svojom imovinom izvan društva. Komanditno društvo najbliže je društvu s neograničenom solidarnom odgovornošću po svojim obilježjima, pa se tako i neke odredbe ZGD-a koje normiraju društvo s neograničenom solidarnom odgovornošću primjenjuju i na komanditno društvo, ako zakonom nije drugačije regulirano. ZGD-a predviđa mogućnost da se komanditno društvo preoblikuje u komanditno društvo na dionice. O komanditnom društvu više vidjeti: Markić, op. cit., (bilj. 8), str. 87.-92.

67) Sukladno čl. 78. ZGD-a društvo s neograničenom solidarnom odgovornošću je društvo najmanje dvije osobe koje su neograničeno solidarno odgovorne za obveze društva cjelokupnom svojom imovinom.

U osnovu za provedbu mogu se priložiti i iskazi volje sudionika ako se stečajnim planom trebaju zasnivati, mijenjati, prenositi ili ukidati prava na stvarima i pravima stečajnog dužnika.⁶⁸

Ako je predviđeno stečajnim planom da će se vjerovnici namiriti iz prihoda gospodarskog društva koje će nastaviti voditi stečajni dužnik ili treća osoba na koju se društvo prenosi, tada se tom stečajnom planu mora priložiti:

- pregled imovine uz stečajni plan (taj pregled imovine treba sadržavati navode o njihovoj vrijednosti, popis dijelova imovine),
- pregled obveza koje bi trebalo ispuniti ako dođe do stupanja na snagu stečajnog plana,
- prikaz rashoda i prihoda koji se mogu očekivati u vremenskom razdoblju tijekom kojeg bi vjerovnike trebalo namiriti, te
- kojim se redoslijedom prihoda i rashoda jamči sposobnost društva za plaćanje tijekom tog razdoblja.

Vjerovnici će na temelju ovih isprava utvrditi i odlučiti isplati li se prihvatiti tako ponuđeni stečajni plan. Potrebno je, dakle, priložiti pregled imovine, financijski plan i plan rezultata.

Stečajnim planom određene osobe mogu preuzeti neke posebne obveze, stoga se, prigodom podnošenja stečajnog plana, trebaju priložiti i izjave tih osoba, jer ostali sudionici moraju znati sa sigurnošću da će te osobe izvršiti ono što se nalaže tim stečajnim planom. Tako će se sukladno čl. 155. SZ-a *stečajnom planu priložiti* i:

- Izjava stečajnog dužnika o spremnosti nastavka vođenja društva na temelju stečajnog plana ako je planom predviđeno da dužnik pojedinac nastavlja voditi poduzeće. Ako je dužnik društvo s neograničenom solidarnom odgovornošću ili komanditno društvo prilaže se iskaz osoba koje su odgovorni članovi društva.⁶⁹ Trebalo bi priložiti sve ono što je potrebno za prosudbu daljnjeg razvoja, odnosno predvidiva financijska izvješća za razdoblje u kojemu će se namiriti vjerovnici. Stoga je potrebno izraditi bar pojednostavljenju studiju izvodljivosti onoga što se planira poduzeti.
- Izjava suglasnosti svakog vjerovnika ako je stečajnim planom predviđeno da neki vjerovnici dobiju udjele u dužniku – pravnoj osobi, ili postanu njegovi članovi, ili steknu određena prava u poslovanju dužnika – pojedinca. Ova suglasnost je potrebna jer se nikoga ne može „prisiliti“, „natjerati“ da postane članom nekog društva.
- Izjava treće osobe, ako je preuzela obveze prema vjerovnicima u slučaju da stečajni plan bude odobren. Primjerice, kada se netko obveže da će podmiriti vjerovnike u slučaju da se to ne uspije iz prihoda društva koje nastavlja s poslovanjem (društvo majka za društvo kćer, treća osoba kojoj je preneseno društvo dužnika da nastavi poslovati).
- Izjave pravnih osoba koje će sudjelovati u statusnim promjenama ako su planom te promjene predviđene (pripajanje, spajanje, i sl.). Te izjave se moraju dati u skladu s propisima kojima se uređuju te promjene; za gospodarska društva to je ZGD-a.

68) Iskazi koji se upisuju u zemljišne knjige ili druge upisnike moraju se dati sukladno zemljišnoknjižnom, odnosno drugim odgovarajućim upisnim propisima. (čl. 153. ZSPa.)

69) Ako je stečajni plan podnio stečajni dužnik njegov iskaz tada nije potreban.

Nakon što se tako izrađeni stečajni plan podnese, sud ispituje jesu li ispunjene propisane formalne pretpostavke koje se traže za izradu i podnošenje stečajnog plana, kao i ima li izgleda da ga vjerovnici prihvate, te može li se ostvariti ono što se planom predviđa, u kojoj je mjeri ozbiljan i nije li riječ o kupovanju vremena kojim se odlaže poduzimanje nekih radnji u stečajnom postupku. To je prvo ispitivanje, tako će se sud u ovoj fazi zadržati samo na onomu što mu se pokaže očito, u suprotnom bi neopravdano u tom stadiju postupka zadirao u autonomiju sudionika stečajnog plana.⁷⁰

Stečajni sud će po službenoj dužnosti *odbaciti stečajni plan ako:*

- a) nisu poštovani propisi o pravu na podnošenje i sadržaju plana, te ako podnositelj stečajnog plana taj nedostatak ne može otkloniti ili ga ne otkloni unutar primjerenog roka koji mu je sud odredio (primjerice: stečajni plan podnese neovlaštena osoba, u planu se ne odrede i ne razgraniče skupine vjerovnika kako je predviđeno, ako se nije postupilo sukladno mjerilima za razvrstavanje sudionika koja su navedena u planu, nisu navedena mjerila za razvrstavanje sudionika i sl.),
- b) očito nema izgleda da stečajni plan vjerovnici prihvate ili sud potvrdi, a plan je podnio stečajni dužnik (primjerice: ako se planom predviđa da dužnik nastavlja poslovati, a vjerovnici su se već izjasnili protiv toga, ako se planom dužniku ne bi olakšao položaj, ili ako mu se ni u jednom dijelu ne opraštaju obveze pa je očito da neće pristati na plan, osim ako plan ne bi podnio stečajni upravitelj po nalogu vjerovnika),
- c) se prava koja bi sudionici po osnovi za provedbu trebali steći, a koju je podnio stečajni dužnik, očito ne mogu ostvariti (primjerice: ako dužnik nudi vjerovnicima podmirenje obveza, a očito je da prema imovnom stanju ili okolnostima na tržištu to neće moći učiniti, ako se dužniku ne ostavlja minimum egzistencije i sl.).

Ako je stečajni dužnik već podnio plan koji su vjerovnici odbili, koji sud nije potvrdio ili ga je dužnik povukao nakon javnog zakazivanja ročišta za raspravu o istom, sud će odbaciti novi stečajni plan stečajnog dužnika ako to odbacivanje od suda zatraži stečajni upravitelj uz suglasnost odbora vjerovnika, ako je taj odbor utemeljen.

Sud će po službenoj dužnosti uskratiti potvrdu ako su bitno povrijeđeni propisi o sadržaju stečajnog plana i postupanju prilikom njegove izrade i donošenja kao i o prihvatu od strane vjerovnika i o pristanku dužnika, osim ako se ti nedostaci mogu otkloniti, ili ako je prihvata plana postignut na nedopušten način, a osobito stavljanjem u povoljniji položaj pojedinih vjerovnika.⁷¹

Obzirom na važnost rješenja kojim se odbacuje podneseni stečajni plan, podnositelj stečajnog plana ima pravo žalbe protiv rješenja kojim se stečajni plan odbacuje.

Ako stečajni sud ne odbaci stečajni plan, mora u roku od 30 dana zatražiti da se o planu *očituju:*

- odbor vjerovnika, ako je utemeljen,
- stečajni dužnik, ako je stečajni upravitelj podnio stečajni plan,
- stečajni upravitelj, ako je stečajni dužnik podnio stečajni plan.

Ako smatra potrebnim, sud može pozvati tijela uprave nadležna za predmet poslovanja stečajnog dužnika (nadležno ministarstvo), nadležnu gospodarsku komoru kako

70) Barbić-Presutro, op. cit. (bilj. 36), str. 248.

71) Čuveljak, J., Što je novoga u Stečajnom zakonu?, Financije i porezi, broj 9/2006., str. 104.

bi se očitovali o stečajnom planu koji je predložen, s ciljem da bi se pripremilo i olakšalo donošenje odluke o planu. Te izjave mogu djelovati samo snagom svoje uvjerljivosti razloga koji u njima budu navedeni za stav koji će se u njima iznijeti, te ne obvezuju sudionike koji trebaju glasovati o prijedlogu plana, kao ni sud koji će donijeti odluku o prihvaćanju.

Radi zaštite osnove utvrđene u stečajnom planu zakonom je predviđena mogućnost obustave unovčenja stečajnog dužnika i namirenja vjerovnika, jer od podnošenja stečajnog plana pa do njegovog prihvaćanja, potvrde i provedbe prolazi određeno vrijeme. Tako, ako bi provedba podnesenog stečajnog plana bila ugrožena nastavljanjem unovčenja i diobe stečajne mase, sud može, na prijedlog stečajnog dužnika ili stečajnog upravitelja, odrediti obustavu unovčenja i diobe te mase. No, sud ipak neće odrediti obustavu ili će već donijeto rješenje o obustavi staviti izvan snage ako bi zbog obustave mogla nastupiti znatna šteta za stečajnu masu ili ako stečajni upravitelj, uz suglasnost odbora vjerovnika ili skupštine vjerovnika, zatraži nastavak unovčenja i diobu mase.

Stečajni plan se izlaže u sudskoj pisarnici, sa svim prilogima i očitovanjima, na uvid svim sudionicima, kako bi im se omogućilo da se upoznaju s planom i svim očitovanjima.

4. PRIHVAĆANJE I POTVRDA PLANA

Nakon što se stečajni plan izloži u sudskoj pisarnici, slijedi stadij stečajnog postupka u kojem se raspravlja i glasa o predloženom stečajnom planu, te se, u slučaju njegova prihvaćanja od strane vjerovnika i stečajnog dužnika, sudski odlučuje o njegovoj potvrdi.

U postupku prihvaćanja stečajnog plana *omogućeno je sudionicima izjašnjavanje o planu*, koji se razvrstavaju u skupine i glasuju po skupinama. Propisan je i način kako se mogu spriječiti opstrukcija i zlonamjerno ponašanje pojedinih vjerovnika pa i dužnika koji bez opravdanog razloga žele onemogućiti prihvaćanje plana,⁷² ali i zaštita interesa manjine jer se ni preglasani vjerovnik ni imatelj udjela (u pravnoj osobi dužnika) ne mogu dovesti u lošiji gospodarski položaj od onoga u kojem bi bili da plan nije prihvaćen.

Stečajni sud zakazuje i javno objavljuje *ročište za raspravljanje i glasovanje o stečajnom planu* i pravu glasa stečajnih vjerovnika koje se mora održati u roku od 30 dana od dana donošenja rješenja o određivanju ročišta. Posebno će se pozvati na ročište za raspravu i glasovanje o stečajnom planu vjerovnici koji su prijavili svoje tražbine, različiti vjerovnici, stečajni upravitelj i stečajni dužnik. S pozivom se dostavlja i preslik stečajnog plana ili sažetak bitnih dijelova. Ovo ročište ne smije se održati prije ročišta za ispitivanje tražbine (prijavljenih potraživanja). O onome što se događa na ročištu za ispitivanje tražbina ovise razvrstavanje vjerovnika i pravo glasa stečajnih vjerovnika, jer se na njemu dobiva slika o opsegu prijavljenih tražbina, njihovim osporavanjima i pravu glasa.⁷³ Ova dva ročišta se mogu spojiti i pri tomu će se prvo obaviti ispitivanje tražbina, a nakon toga raspravljati o planu i o njemu glasovati.

72) Barbić-Presutroj, op. cit. (bilj. 36), str. 250.

73) Stečajni plan djeluje na prava stečajnih vjerovnika, stoga je potrebno prvo u tijeku stečajnog postupka utvrditi tko su stečajni vjerovnici, te je jasno da se prvo mora na ispitnom ročištu provesti ispitivanje i utvrđivanje tražbina i nakon toga bi se moglo održati ročište za raspravljanje i glasovanje o stečajnom planu. Vidjeti: Čuveljak 2009., op.cit. (bilj. 35), str.882.

Na pravo glasa stečajnih vjerovnika pri glasovanju o stečajnom planu primjenjuju se pravila o utvrđivanju prava glasa stečajnih vjerovnika. Naime, pravo glasa na skupštini vjerovnika imaju stečajni vjerovnici čije su tražbine utvrđene. Razlučni vjerovnici⁷⁴ imaju pravo glasa, kao i stečajni vjerovnici samo ako im je stečajni dužnik i osobno odgovoran i ako se odreknu prava na odvojeno namirenje ili ne budu odvojeno namireni.⁷⁵ Dok razlučni vjerovnici na čije tražbine stečajni plan ne djeluje nemaju pravo glasa. U slučajevima kad je stečajnim planom uređen i pravni položaj razlučnih vjerovnika, na ročištu će se pojedinačno raspraviti prava tih vjerovnika. Naime, pravo glasa imaju oni razlučni vjerovnici čija razlučna prava nije osporio ni stečajni upravitelj, niti koji od razlučnih vjerovnika, niti koji od stečajnih vjerovnika.

Na ročištu za raspravljanje stečajni sudac utvrditi će popis svih vjerovnika i prava glasa koja im pripadaju. Nakon provedene rasprave, pri sastavljanju popisa prava glasa, treba se istaknuti koji se vjerovnik nalazi u kojoj skupini prilikom glasovanja. Naime, ovaj popis je bitan kako bi se kasnije moglo utvrditi je li stečajni plan prihvaćen ili ne.

Na temelju rasprave, podnositelj stečajnog plana ima pravo sadržajno izmijeniti pojedine odredbe plana, o čemu se može glasovati na istom ročištu.

Ako stečajni sud odredi *posebno ročište za glasovanje* o stečajnom planu, vremensko razdoblje između ročišta za raspravu i ročišta za glasovanje ne smije biti duže od 30 dana, te se pozivaju svi vjerovnici s pravom glasa i stečajni dužnik, s tim da se posebno mora ukazati na izmjene stečajnog plana ako ih je bilo. Od osnovnog pravila da vjerovnici u stečajnom postupku mogu glasovati samo ako su nazočni na skupštini vjerovnika, zakonom je predviđen izuzetak, u slučaju kada se odredi posebno ročište za glasovanje o stečajnom planu. Naime, čl. 167. ZSP-a izričito predviđa da vjerovnici mogu *glasovati i pismeno o stečajnom planu*. Nakon ročišta za raspravu o stečajnom planu, sud će vjerovnicima s pravom glasa dostaviti glasački listić i na taj način ih obavijestiti o pravu glasa. Sud će upozoriti vjerovnike da će se pismeno glasovanje uzeti u obzir samo ako bude primljeno na sudu najkasnije tri dana prije održavanja ročišta za glasovanje.

O stečajnom planu svaka skupina vjerovnika s pravom glasa *glasuje odvojeno*. Smatrat će se da su vjerovnici prihvatili stečajni plan ako je u svakoj skupini većina vjerovnika glasovala za plan i ako zbroj tražbine vjerovnika koji su glasovali za plan premašuje zbroj tražbine vjerovnika koji su glasovali protiv prihvatanja stečajnog plana. Vjerovnici koji imaju neko zajedničko pravo ili čija su prava do nastanka stečajnog razloga činila jedinstveno pravo, računaju se pri glasovanju kao jedan vjerovnik, a to se odnosi i na nositelje razlučnih prava ili prava plodouživanja.

Naime, teško je postići da vjerovnici svake skupine prihvate stečajni plan. Stoga su zakonom predviđena posebna pravila koja *zabranjuju opstrukciju prihvatanja stečajnog plana*. Sukladno čl. 170. ZSP-a smatrat će se da je glasačka skupina prihvatila stečajni plan, premda potrebna većina unutar skupine nije postignuta, ako:

74) Razlučni vjerovnici su hipotekarni vjerovnici i vjerovnici zemljišnog duga, vjerovnici koji su zakonom, pljenidbom, sporazumom pred sudom ili pravnim poslom stekli neko založno pravo, vjerovnici kojima je stečajni dužnik radi osiguranja prenio neko pravo, vjerovnici kojima pripada pravo zadržanja. (čl. 38. ZSP-a). Da bi se govorilo o razlučnom pravu, ono mora biti stečeno prije otvaranja stečajnog postupka i zbog toga se vidi od kakve je važnosti precizno zakonsko određenje momenta nastanka određenih prava: *Medić*, op. cit., (bilj. 31), str. 272. Institut zemljišnog duga još nije uveden u pravni poredak Bosne i Hercegovine, iako je bio predviđen u nacrtu Zakona o stvarnim pravima RS i FBiH, ali u konačnoj verziji ovog zakona u RS-u ovog instituta nema, dok FBiH još nije donijela svoj Zakon o stvarnim pravima. *Medić*, D., *Zaštita izlučnih i razlučnih povjerilaca u stečajnom postupku*, Zbornik radova sa savetovanja pravika u Budvi, „Aktualna pitanja savremenog zakonodavstva“, Beograd, 2009., str. 321.-337., str. 328.

75) Čl. 163. ZSP-a.

- a) stečajnim planom vjerovnici te skupine nisu stavljeni u lošiji položaj od onoga u kojem bi bili kada ne bi bilo stečajnog plana
- b) primjereno sudjeluju u gospodarskim koristima⁷⁶ koje bi sudionicima trebale pripasti na temelju stečajnog plana,
- c) je stečajni plan prihvatila većina glasačkih skupina s potrebnom većinom.

Dakle, kad sud utvrdi da su kumulativno ispunjenja ova tri uvjeta, tada nema razloga da se određena skupina protivi prihvaćanju plana. Ovi uvjeti osiguravaju zaštitu interesa one skupine vjerovnika koja je imala valjan razlog pa se planu usprotivila, ali i zaštitu skupina koje su za prihvata plana, od zlorabe prava skupina vjerovnika da glasu protiv prihvata kada za to nemaju opravdanog razloga.⁷⁷

Ako stečajnom planu stečajni dužnik *ne prigovori* najkasnije na ročištu za glasanje pismeno ili usmeno na zapisnik, smatra se da je dao svoj pristanak. No, sud neće uzeti u obzir prigovor stečajnog dužnika ako stečajni dužnik stečajnim planom nije stavljen u teži položaj od onoga u kojem bi bio kada plana ne bi bilo, te ako niti jedan vjerovnik ne dobiva gospodarsku korist koja prelazi puni iznos njegove tražbine.

Stečajni sud će odlučiti o *potvrdi stečajnog plana* nakon što stečajni plan prihvate stečajni vjerovnici i stečajni dužnik, te nakon što sasluša stečajnog upravitelja, odbor vjerovnika (ako je utemeljen) i stečajnog dužnika; dakle donosi odluku da li prihvaća/potvrđuje stečajni plan ili će ga odbaciti.

Rješenje o potvrdi stečajnog plana sadrži temelj za provođenje plana koji su stečajni vjerovnici prihvatili.

Stečajni sud će *uskratiti potvrdu stečajnog plana* po službenoj dužnosti:

- ako je stečajnim planom predviđeno da se prije potvrde moraju obaviti određene radnje ili ostvariti druge mjere, ako te pretpostavke nisu ispunjene ni u naknadnom primjerenom roku,
- ako su pri izradi plana bitno povrijeđeni propisi o njegovom sadržaju, obradi i prilogima, o prihvaćanju od vjerovnika i o pristanku stečajnog dužnika, osim ako se ti nedostaci mogu otkloniti,
- ako je prihvaćanje plana postignuto na nedopušten način, posebice stavljanjem u povoljniji položaj pojedinih vjerovnika.

Sud neće potvrditi stečajni plan ako bi netko od vjerovnika bio stavljen u lošiji položaj od onoga u kojem bi bio da plana nema, odnosno da se do kraja provede stečajni postupak, jer odredbe o preustroju predviđaju da svi sudionici stečajnog postupka prođu bolje nego što bi prošli kada bi se postupak proveo do kraja (unovčila stečajna masa, obavila podjela i nakon završenog stečajnog postupka stečajni dužnik brisao iz registra društava). Preustroj se u prvom redu vrši u interesu svih sudionika stečajnog postupka, a tek posredno mogao bi se ostvariti i neki opći interes, kao što je interes da se državi osigura plaćanje poreza koje bi izostalo prestankom stečajnog dužnika, ili interes osiguranja uposlenosti.

76) St.2. čl. 170. SZ-a propisano je kada će se smatrati da je primjereno sudjelovanje vjerovnika neke skupine u gospodarskim koristima: ako prema stečajnom planu ni jedan drugi vjerovnik ne bi trebao primiti imovnu korist koja bi prelazila puni iznos njegove tražbine; ako imovnu korist ne bi primio ni vjerovnik koji bi u slučaju da stečajnog plana nema bio u isplatom redu iza vjerovnikove skupine, niti stečajni dužnik ili osoba koja u njemu ima udjela; ako se niti jedan od vjerovnika koji bi u slučaju da stečajnog plana nema bio u istom isplatom redu s vjerovnicima te skupine, ne stavlja u bolji položaj od onoga u kojem se nalaze ti vjerovnici.

77) Takva se zaštita razvila u pravu SAD-a (*cramdownrule*), a preuzelo ju je i njemačko pravo (*Obstruktionsverbot*). Barbić-Presutroj, op. cit., (bilj. 36), str.253.

Zakonom je predviđena *zaštita manjine*, jer će sud odbiti potvrđivanje stečajnog plana na prijedlog vjerovnika ako je vjerovnik prigovorio stečajnom planu najkasnije na ročištu za glasovanje ili usmeno na zapisnik i ako je stečajnim planom stavljen u lošiji položaj od onoga u kojem bi bio da plana nema, s tim da je ovaj prijedlog vjerovnika dopušten samo ako vjerovnik učini vjerojatnim da je stečajnim planom stavljen u lošiji položaj. Na ovaj se način pruža jaka zaštita pojedinom vjerovniku, budući odluka većine u njegovoj skupini ne znači da se u toj skupini ne mogu naći vjerovnici koji su ostali u manjini i čiji bi položaj bio lošiji nego kada plana ne bi bilo. Planom se mogu predvidjeti dodatne činidbe u korist vjerovnika koji bi stavio opravdan prigovor kako mu je položaj lošiji i na taj način otklonio rizik da zbog njega plan ne bude potvrđen.

Rješenje suda kojim se stečajni plan potvrđuje ili kojim se uskraćuje potvrda, proglašava se na ročištu za glasovanje ili na posebnom ročištu koje se treba održati u roku od 15 dana od dana donošenja rješenja, te se dostavlja vjerovnicima i dužniku koji imaju pravo žalbe.

5. UČINCI POTVRĐENOG STEČAJNOG PLANA I NADZOR NAD ISPUNJENJEM PLANA

Učinci potvrđenog stečajnog plana proizlaze iz samog plana. Tako rješenje o potvrđivanju stečajnog plana djeluje prema svim sudionicima od svoje pravomoćnosti. Pravomoćnim rješenjem plan se potvrđuje i sadrži provedbenu osnovu, dok je pripremna osnova poslužila za raspravljanje i time je njena uloga iscrpljena. U provedbenoj osnovi se moraju vrlo precizno urediti sva pitanja promjene pravnog položaja sudionika u stečajnom planu, kako bi se po tome moglo neposredno djelovati.⁷⁸ Stečajni plan ima *materijalnopravne i procesnopravne učinke*. To je sustav pravila kojima se uređuju pravne posljedice i eventualni nadzor nad ispunjenjem stečajnog plana.

Pravomoćno rješenje o potvrdi plana djelovati će na odgodu plaćanja, smanjenja tražbina, počinju teći rokovi za ispunjenje obveza i nije potreban nikakav drugi pravni akt. Rješenje o potvrdi stečajnog plana djeluje prema svim sudionicima (čl.179., st. 1. ZSP-a): stečajnim vjerovnicima, razlučnim vjerovnicima, stečajnom dužniku, kao i osobama koje imaju udjele u stečajnom dužniku pravnoj osobi. Ovo se odnosi i na stečajne vjerovnike koji svoje tražbine nisu prijavili, kao i na sudionike koji su planu prigovorili. Smatra se da stečajni plan sadrži u propisanom obliku sve izjave potrebne za zasnivanje, izmjenu, prijenosu ili ukidanje prava na dijelovima imovine ili prijenosu udjela. Primjerice: smatrati će se da je danom pravomoćnosti rješenja ustupljena tražbina, preuzeta obveza, prenesen poslovni udio, ili da je došlo do odreknuća prava. Potvrđeni stečajni plan ne djeluje na prava stečajnih vjerovnika protiv sudužnika i dužnikovih jamaca, te na prava tih vjerovnika na dijelovima imovine koji ne spadaju u stečajnu masu, ili na temelju predbilježbe koja se odnosi na te predmete. Potvrđeni plan utječe na regresno pravo sudužnika i jamaca, jer se dužnik oslobađa od obveza prema svim sudužnicima, jamcima i drugim regresnim ovlaštenicima na isti način kao i prema svojim vjerovnicima (čl. 179. st. 2. ZSP-a). Primi li vjerovnik više od onoga na što ima pravo, primjerice ako se neki vjerovnik s manjom tražbinom isplati u cijelosti premda je planom predviđeno da se tražbine smanjuju, on prestaje biti stečajnim vjerovnikom. Na temelju izričite odredbe (čl. 179. st. 3 ZSP-a) isključena je mogućnost postavljanja kondikcijskog

⁷⁸Ibid, str.257.

zahtjeva prema vjerovniku koji je namiren u većoj mjeri, te se od njega ne može zahtijevati da vrati ono što mu je više plaćeno. Ako je stečajnim planom predviđeno da se namirenje tražbina stečajnih vjerovnika odgađa ili da se dužnik djelomično oslobađa obveze namirenja, odgoda odnosno oslobođenje prestaju vrijediti prema onom vjerovniku prema kojemu dužnik znatno zakasni s ispunjenjem prihvaćenog plana. Smatra se da je dužnik znatno zakasnio s ispunjenjem plana ako nije platio dospjelu obvezu iako ga je vjerovnik pismeno opomenuo i pri tomu odredio naknadni rok u trajanju od najmanje 15 dana. Otvari li se prije potpunog ispunjenja plana nad imovinom stečajnog dužnika novi stečajni postupak, odlaganje i otpust prestaju vrijediti u odnosu na sve stečajne vjerovnike (čl. 180. ZSP-a).⁷⁹ Ne smatra se da dužnik kasni s ispunjenjem stečajnog plana (čl. 181. ZSP-a) ako je neka tražbina osporena na ispitnom ročištu ili ako visina tražbine razlučnog vjerovnika, koja će se odvojeno namiriti, nije utvrđena, ako stečajni dužnik tu tražbinu do konačnog utvrđivanja njegove visine uzima u obzir u onom opsegu koji odgovara odluci stečajnog suda o pravu glasa vjerovnika pri glasovanju o planu. Ako ne donese odluku o pravu glasa, sud će, na prijedlog stečajnog dužnika ili vjerovnika, naknadno utvrditi opseg u kojem stečajni dužnik privremeno mora uzeti u obzir navedenu tražbinu. Ako bi prema konačnom stečajnom planu proizašlo da je stečajni dužnik platio premalo dužan je doplatiti manjak, a ako bi platio previše može zahtijevati povrat viška samo ako taj višak prelazi i nedospjeli dio tražbine na koji vjerovnik ima pravo na temelju stečajnog plana. Ovu su bili materijalnopравни učinci potvrđenog stečajnog plana, dok bi procesnopравни učinci potvrđenog plana bili sljedeći: stečajni vjerovnici čije su tražbine utvrđene mogu *pokrenuti postupak prisilne ovrhe* po pravilima izvršnog postupka protiv stečajnog dužnika na temelju pravomoćnog rješenja o potvrdi stečajnog plana. Tražbine čije je osporavanje otklonjeno izjednačuju se s neosporenim tražbinama. Ako je neka treća osoba rješenjem o potvrdi stečajnog plana preuzela jamstvo za ispunjenje stečajnog plana, stečajni vjerovnici i prema njima mogu pokrenuti postupak prisilne ovrhe, osim ako te osobe nisu zadržale pravo prigovora prethodne tužbe. Vjerovnik može prinudno ostvariti prava koja mu pripadaju u slučaju znatnog kašnjenja stečajnog dužnika s ispunjenjem stečajnog plana, na temelju rješenja o potvrdi stečajnog plana i rješenja kojim je utvrđena njegova tražbina u stečajnom postupku. Pri tomu mora učiniti vjerojatnim kako je stečajnog dužnika opomenuo sukladno propisima, te da je protekao naknadni rok koji je odredio stečajnom dužniku, ali nije dužan dokazati zakašnjenje stečajnog dužnika (čl. 182. ZSP). Čim rješenje o potvrdi stečajnog plana postane pravomoćno, stečajni sud će donijeti *rješenje o zaključenju stečajnog postupka*. Stečajni upravitelj ima obvezu prije zaključenja stečajnog postupka namiriti nesporne obveze stečajne mase, a glede spornih dati odgovarajuće osiguranje. Ako je došlo do zaključenja stečajnog postupka, tada prestaju službe stečajnog upravitelja i članova odbora vjerovnika, osim ako zakonom nije drugačije određeno odnosno ako je predviđen nadzor izvršenja stečajnog plana, dok stečajni dužnik stječe ponovno pravo slobodnog raspolaganja stečajnom masom. Ako je u tijeku parnice koja za predmet ima pobijanje pravne radnje stečajnog dužnika vezane uz stečajni postupak, stečajni upravitelj ili vjerovnik koji je podigao poboju tužbu može voditi i dalje, ako je to predviđeno stečajnim planom, i nakon zaključenja postupka (u tom će se slučaju parnica voditi za račun stečajnog dužnika, ako stečajnim planom nije drugačije određeno).

79) Ovdje nije riječ o neposrednom materijalnopravnom učinku stečajnog plana, nego o učinku koji nastaje zakašnjenjem dužnika s ispunjenjem neke od obveza iz stečajnog plana. Opširnije vidjeti: *ibid.*, str. 259.

Može se predvidjeti *nadzor nad ispunjenjem stečajnog plana* kako bi se nakon zaključenja stečajnog postupka kontroliralo ispunjava li stečajni dužnik svoje obveze prema vjerovnicima. Ako je nadzor predviđen odnosi se i na ispunjenje tražbina koje vjerovnici imaju prema gospodarskim društvima koja su osnovana nakon otvaranja stečajnog postupka radi preuzimanja ili daljnjeg vođenja društva ili pogona stečajnog dužnika (društvo preuzimatelj). Nadzor obavljaju stečajni upravitelj, odbor vjerovnika i stečajni sud kako je predviđeno stečajnim planom. Dok nadzor traje, stečajni upravitelj je dužan jednom godišnje podnijeti izvješće o ispunjenju stečajnog plana, a odbor vjerovnika i sud u svako vrijeme mogu tražiti pojedinačne obavijesti ili podnošenje međuzvješća. Ako stečajni upravitelj u okviru nadzora utvrdi da se neke tražbine ne ispunjavaju ili ne mogu ispuniti, bez odlaganja je dužan obavijestiti stečajni sud i sve vjerovnike kojima pripada zahtjev protiv stečajnog dužnika ili društva preuzimatelja.

Za provedbu stečajnog plana može se predvidjeti kako će stečajni vjerovnici biti u isplatom redu iza vjerovnika s tražbinama na temelju kredita ili zajmova, koje će stečajni dužnik ili društvo preuzimatelj preuzeti tijekom trajanja nadzora ili koje je vjerovnik stečajne mase ostavio na snazi i tijekom trajanja nadzora. U takvim slučajevima je potrebno utvrditi *kreditni okvir*, odnosno ukupni iznos za kredite te vrste, s tim da taj iznos ne smije prelaziti vrijednost predmeta imovine navedenih u pregledu imovine. Ovi vjerovnici će se namirivati samo iza onih vjerovnika s kojima je dogovoreno da će se i u kojoj visini kredit, koji su odobrili s obzirom na glavnu tražbinu, kamate i troškove, nalaziti unutar kreditnog okvira i koji imaju pismenu potvrdu stečajnog upravitelja.⁸⁰

Ako se nadzor nad ispunjenjem stečajnog plana odredi, sud će donijeti rješenje koje će objaviti zajedno s rješenjem o zaključenju stečajnog postupka, ali pri tomu mora objaviti i listu poslova za koje je potrebna prethodna suglasnost stečajnog upravitelja, visinu predviđenog kreditnog okvira, kao i je li predviđen nadzor nad društvom preuzimateljem.

Ako su tražbine, čije se ispunjenje nadzire, ispunjene ili je njihovo ispunjenje osigurano i ako je od zaključenja stečajnog postupka proteklo tri godine, a nije podnesen prijedlog za otvaranje novog stečajnog postupka, stečajni sud će donijeti rješenje o ukidanju nadzora.⁸¹ Ovo rješenje se objavljuje i određuje brisanje u odgovarajućim javnim knjigama, upisa nadzora i ograničenja određenih u svezi s nadzorom.⁸²

6. UMJESTO ZAKLJUČKA

Preustroj/reorganizacija stečajnog dužnika je složen i dinamičan proces, niz mjera i radnji s ciljem ozdravljenja stečajnog dužnika. To je postupak u kojem je moguće

80) Ovi podatci će se upisati po službenoj dužnosti u odgovarajuće javne knjige (čl. 192. ZSP-a). Registar društava i zemljišnoknjižni sud će po službenoj dužnosti upisati ograničenja određivanjem nadzora nad provedbom stečajnog plana, ako su takva ograničenja određena u rješenju o određivanju nadzora nad provedbom stečajnog plana, ako stečajni dužnik ima nekretnine u svom vlasništvu ili druga stvarna prava. Vidjeti: Marković, op. cit., (bilj. 2), str. 119.

81) Isto tako: loc.cit

82) Naime, u registar društava se ne upisuje stečajni plan, ali će se isti dostaviti kao isprava uz prijavu za upis u registar, ako je provedbenom osnovom predviđeno provođenje postupka upisa u registar društava, primjerice preuzimanje stečajnog dužnika od strane novoosnovanog društava. Dok se u registar dostavlja rješenje o zaključenju stečajnog postupka (čl. 183. ZSP-a), te rješenje kojim se određuje nadzor nad ispunjenjem stečajnog plana (čl. 192. ZSP-a).

izvršiti financijsko, proizvodno, i statusno reorganiziranje kako bi se osigurao nastavak poslovanja, a pri tomu ispunili interesi vjerovnika. Preustroj ovisi o stečajnom planu, a to je novi institut u našoj pravnoj znanosti i praksi. Aktivno legitimirani za podnošenje stečajnog plana su sam dužnik koji ga može podnijeti zajedno sa prijedlogom za otvaranje stečajnog postupka. Nakon otvaranja stečajnog postupka na podnošenje stečajnog plana ovlašten je stečajni upravitelj, dok vjerovnici nemaju aktivnu legitimaciju, ali mogu naložiti stečajnom upravitelju da izradi stečajni plan. Dakle, stečajni plan se podnosi nakon otvaranja stečajnog postupka ako postoji mogućnost da dužnik nastavi s radom. Kako ne postoji zakonom predviđena opcija usvajanja stečajnog plana u prethodnom postupku, smatramo kako bi *de lege ferenda* trebalo razmotriti i tu mogućnost, osobito ako ovaj institut zaživi u praksi.

Što će se točno stečajnim planom u konkretnoj situaciji odrediti ovisi u prvom redu od cilja koji se planom želi ostvariti, pa razlikujemo tri osnovne vrste stečajnog plana: likvidacijski plan (drugačije vrijeme i način unovčenja imovine od onog predviđenog zakonom), prijenosni plan (dio ili cijela imovina stečajnog dužnika se prenosi na postojeće ili novo gospodarsko društvo), te sanacijski plan (vodi preustroju/reorganizaciji stečajnog dužnika). Stečajni plan se sastoji iz dva dijela: pripremne osnove i provedbene osnove. Svi sudionici u stečajnom planu razvrstavaju se u skupine na osnovu njihovih prava, te tako vjerovnici s različitim pravnim položajem čine posebne skupine. Kod prihvatanja stečajnog plana bitnu ulogu imaju vjerovnici, te od njih ovisi hoće li taj plan dobiti potvrdu od stečajnog suda. Vjerovnici mogu imovinom stečajnog dužnika slobodno raspolagati, jer se ona smatra njihovom. Značajnu ulogu može imati i stečajni upravitelj kao i sam sud (iako se u literaturi navodi kako je njegova uloga samo potvrдна i nadzorna, svedena na puko donošenje sudskih odluka, ipak su u ovoj oblasti potrebna i dodatna specijalizirana znanja). Učinci potvrđenog stečajnog plana proizlaze iz samog plana, pa tako rješenje o potvrđivanju stečajnog plana djeluje prema svim sudionicima od svoje pravomoćnosti. Ispunjenje stečajnog plana može biti praćeno i nadzorom od strane stečajnog upravitelja koji je ovlašten za obavljanje tog nadzora.

Preustroj stečajnog dužnika nije obavezan jer počiva na načelu autonomije zainteresiranih subjekata i od njih ovisi hoće li se ta mogućnost predviđena zakonom iskoristiti, odnosno hoće li se ispuniti jedan od ciljeva stečajnog postupka, tj. hoće li stečajni plan kao temeljni akt preustroja stečajnog dužnika poslužiti kao nova prigoda za nastavak i opstanak nekog gospodarskog društva, njegovu egzistenciju na tržištu. No, to će biti moguće samo kada je to ekonomski opravdano, ali to ne znači da će se u svakom konkretnom slučaju odstupiti od drugog cilja stečajnog postupka (koji je zapravo primarni cilj), a to je prestanak gospodarskog društva.

Stečajni postupak je sudski postupak, vrsta izvanparničnog postupka, te postupak vodi sudac pojedinac. ZSP-u odredio je stvarnu nadležnost u postupanju stečajnog suda tako što je odredio da stečajni postupak vodi stvarno nadležni sud u sjedištu pravne osobe ili prebivališta dužnika, a to su općinski/prvostupanjski sudovi. Smatramo, kako bi ta nadležnost trebala biti u okviru županijskih sudova kao prvostupanjskih, te bi tako Vrhovni sud FBiH vodio drugostupanjski postupak, što bi osiguralo jedinstvenu pravnu praksu i primjenu ZSP-a. Naime, mišljenja smo, kako bi bilo svrhovitije i učinkovitije uspostaviti specijalizirane trgovačke/gospodarske sudove, ili specijalizirana trgovačka/gospodarska odjeljenja pri županijskim sudovima zbog kompleksnosti same materije i potrebnih specijaliziranih znanja iz različitih oblasti gospodarskog i pravnog života.

Institut preustroja stečajnog dužnika na temelju stečajnog plana, kao novost u našem zakonodavstvu, izaziva još uvijek poteškoće u praktičnoj primjeni. No, za očekivati je da će zaživjeti i afirmirati se uz potrebnu edukaciju svih sudionika. Smatramo kako bi se stečajni postupak, a poglavito preustroj stečajnog dužnika, mogli iskoristiti i kao „investicijska šansa“ u ovim tranzicijskim procesima, specifičnim ekonomskim pozicijama kada se na stečaj općenito više ne bi smjelo gledati kao „poslovni kraj“ gospodarskog subjekta, jer to može značiti „novi početak“. Zbog navedenog bilo bi korisno osnovati svojevrsnu „banku podataka“, primjerice pri nekom tijelu ili instituciji na državnoj razini, o gospodarskim društvima nad kojima se provodi stečaj ili koja su u predstečajnoj situaciji, u koju granu gospodarstva pripadaju, podatci o osnivačkom kapitalu, itd. Trebalo bi težiti uspješnom interesnom preustroju, praćenjem tehnoloških inovacija i ulaganjem u ljudske resurse, čime bi se povećala konkurentnost gospodarskih društava i tako smanjio broj stečajeva, a posebice onih koji završavaju prestankom rada i egzistencije gospodarskog društva.

REORGANIZATION OF A DEBTOR

Summary

Frequent financial crisis caused the need for radical reforms in all legal fields, especially in matters of bankruptcy, since the outdated and inflexible regulations just contributed to deepening the crisis. This paper elaborates the reorganization of debtor in bankruptcy, the new institute that was introduced in our legislation according to modern trends, which have made major change in this area.

The institute of reorganization of debtor in bankruptcy includes measures to prevent bankruptcy, the recovery of the company when it is economically justified. This institute deserves special attention in the light of the transition process, when there is a need of flexible solutions that will encourage positive trend in the economy.

Key words: bankruptcy, bankruptcy procedure, reorganization of debtor in bankruptcy, bankruptcy debtor.